

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA TA‘LIM MARKAZI**

**2011-2012-O‘QUV YILIDA UMUMIY
O‘RTA TA‘LIM MAKTABLARINING
7,8-SINF O‘QUVCHILARI UCHUN
KIMYO, HORIJY TIL, FIZIKA,
RUS TILI, INFORMATIKA,
GEOGRAFIYA, DAVLAT VA HUQUQ
ASOSLARI, BIOLOGIYA FANLARIDAN
BOSQICHLI IMTIHON MATERIALLARI
VA METODIK TAVSIYALAR TO‘PLAMI**

**G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent – 2012**

Imtihon materiallari va tavsiyalar Respublika Ta'lim markazi qoshidagi ilmiy-metodik kengashlar tomonidan muhokama qilinib, nashrga tavsiya etilgan.

Maktab metodbirlashmalari imtihon-biletlariga 15-20 % hajmda o'zgartirishlar kiritishi mumkin.

KIMYO

G.Shoisaeva – Respublika ta'lim markazi tabiiy va aniq fanlar bo'limi bosh metodisti.

HORIJIY TIL

X.Toirova – RTM xorijiy tillar bo'limi bosh metodisti;

I.Matniyozova – RTM xorijiy tillar bo'limi bosh metodisti;

N.Mirzaboyeva – RTM xorijiy tillar bo'limi bosh metodisti.

FIZIKA

Z.Sangirova – RTM «Tabiiy va aniq fanlar» bo'limi bosh metodisti.

RUS TILI

U.Yaminova – RTM xorijiy tillar bo'limi bosh metodisti.

INFORMATIKA

B.Boltayev – RTM ta'lim jarayonini axborotlashtirish bo'limi bosh metodisti;

S.Xafizov – RTM ta'lim jarayonini axborotlashtirish bo'limi boshligi.

GEOGRAFIYA

E.Nazaraliyeva – RTM «Tabiiy va aniq fanlar» bo'limi bosh metodisti.

DAVLAT VA HUQUQ ASOSLARI

A.Nurqulov – RTM bo'limi boshlig'i.

BIOLOGIYA

I.Safarboyev – RTM «Tabiiy va aniq fanlar» bo'limi bosh metodisti;

B.Raximova – Yunusobod tumanidagi 105-maktabning biologiya fani o'qituvchisi.

Nashr uchun mas'ul

N.Sh.Turdiyev

Imtihon materiallarini ko'paytirib tarqatish ta'qiqlanadi.

7-SINF

KIMYO

Ma'lumki, umumta'lim maktablarida kimyo fani 7-sinf dan boshlab o'qitiladi. O'quvchilar mazkur sinfda kimyodan boshlang'ich bilim, ko'nikma, malakalarga ega bo'ladi hamda 4,5,6-sinflarda botanika, fizika, geografiya fanlaridan o'rganilgan bilimlarni kimyoviy jihatlarini mustahkamlaydilar.

7-sinf o'quvchisining o'quv yili davomida kimyo fanidan olgan bilim, ko'nikma, malakasini aniqlash hamda ularni mazkur fanga bo'lgan qiziqishlarini yanada oshirish maqsadida bosqichli nazorat otkazish maqsadga muvofiqdir.

Shunga ko'ra, 2011-2012 o'quv yili yakunida 7-sinf o'quvchilari kimyo fanidan bosqichli imtihon topshiradilar. Imtihon-bilet savollariga og'zaki javob berish usulida o'tkaziladi.

Biletlar kimyo o'quv dasturi asosida 7-sinfda o'rganilgan BKMLar yuzadidan tuzilgan. Bunda-biletlar soni 25 ta bo'lib, har bir-biletga 3 tadan savol va topshiriqlar berilgan. Birinchi va ikkinchi savol nazariy, uchinchi savol esa amaliy laboratoriya ishini bajarish yoki masala, mashlar yechish bo'yicha topshiriqlardan iborat bo'ladi.

Birinchi va ikkinchi nazariy savol asosida kimyo fanining vazifalari, rivojlanish tarixi, kimyogarlarning kimyo fanini rivoji uchun olib borgan va olib borayotgan ishlari, anorganik kimyodan dastlabki tushunchalar; kimyoviy element, kimyoviy belgi, atomlarning o'lchami, nisbiy va absolyut massa, kimyoviy moddalar va ularning xossalari, kimyoning asosiy qonuniyatlari, kimyoviy reaksiyalarning turlari, kislorod, vodorod, suv va eritmalar, anorganik moddalarning eng muhim sinflari va ularning o'zaro bog'liqligi haqidagi bilimlari, uchinchi savolda esa o'tilgan mavzular asosidagi masala va mashqlarni bajarish orqali ko'nikma va malakalari aniqlanadi.

Nazariy savolda o'quvchilar mavzularda berilgan qonunlarning ta'rifi, moddalarning formulasi, ularning hosil qilgan birikmalari, xossalari, tabiatda tarqalishi, ishlatilish sohaslarini hamda ularga tegishli reaksiya tenglamalarini to'g'ri ifodalashlari zarur. Masala va mashqlarni bajarish yoki laboratoriyada ishlash qoidalari, undagi jihozlardan foydalanish ko'nikmalari asosida ularni to'liq tushuntirib berishlari talab etiladi.

O'quvchilarni quyidagi mezonlar asosida baholanadi.

Nazariy savollarga berilgan javoblarni quyidagicha baholash mumkin

№	Baholash mezonlari	Ball
1	O'quvchi kimyoviy jarayon va qonuniyatlar, ular asosida o'rganiladigan tegishli element va birikmalarning formulasini, valentligini, nomini, uning fizik va kimyoviy xossalari va olinishiga oid reaksiya tenglamalari hamda, tabiatda uchrashi, ishlatilish sohasini, ahamiyatini aniq, bexato izohlab bersa	5
2	O'quvchi kimyoviy jarayon va qonuniyatlar, ulardagi tegishli element va birikmalarning formulasini, valentligini, nomini, uning fizik va kimyoviy xossalari va olinishiga oid reaksiya tenglamalari hamda, tabiatda uchrashini aniq ifodalab, lekin ishlatilish sohasini izohlashda chalkashlikka yo'l qo'ysa	4
3	O'quvchi kimyoviy modda va birikmalarning formulasini, valentligini, nomini, hamda, tabiatda uchrashi, ishlatilish sohasini aniq, bexato izohlab, lekin uning fizik va kimyoviy xossalari va olinishiga oid reaksiya tenglamalarida xatoga yo'l qo'ysa	3
4	O'quvchi kimyoviy elementlar va birikmalarning tabiatda uchrashi, ishlatilish sohasi haqida ma'lumotga ega bo'lsa-yu, lekin uning fizik va kimyoviy xossalari va olinishiga oid reaksiya tenglamalarini bilmasa, tegishli modda va birikmalarning formulasini noto'g'ri yozsa	2
5	O'quvchi kimyoviy elementlar va birikmalarning tabiatda uchrashi, fizik va kimyoviy xossalari va olinishiga oid reaksiya tenglamalarini, formulasini bilmasa, faqatgina mazkur jarayonga tegishli element yoki birikmani ishlatilish sohasi haqida qisman bilsa	1

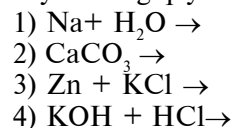
Masala va mashqlar quyidagi mezonlar asosida baholanadi

№	Baholash mezonlari	Ball
1	Masalani berilish sharti, tegishli formulalar, reaksiya tenglamalari to'g'ri va aniq yozilgan, eng qulay yo'l bilan mantiqiy fikrlab yechilgan, matematik hisoblashlarda xatolarga yo'l qo'yilmagan, yoki berilgan mashqni bajarishda tegishli elementlar, birikmalar formulasini, reaksiya tenglamasi bexato, mashqni bajarish uchun zaruriy shartlari to'liq bajarilgan bo'lsa	5
2	Masalani berilish sharti, tegishli formulalar, reaksiya tenglamalari to'g'ri va aniq yozilgan, ammo masala noqulay yo'l bilan yechilgan bo'lsa, yoki berilgan mashqni bajarishda tegishli elementlar, birikmalar formulasini, reaksiya tenglamasi bexato, mashqni bajarish uchun zaruriy shartlari to'liq bajarilmagan bo'lsa	4
3	Masalani berilish sharti aniq yozilmagan, tegishli formulalar, reaksiya tenglamalari xato yozilgan, yechilishida javob to'g'ri emas, matematik hisoblashlarda xatolarga yo'l qo'yilgan bo'lsa yoki berilgan mashqni bajarishda tegishli elementlar, birikmalar formulasini, reaksiya tenglamasi xato, mashqni bajarish uchun zaruriy shartlari bajarilmagan bo'lsa	3

№	Baholash mezonlari	Ball
4	Masalani faqatgina berilish sharti yozilgan, tegishli formulalar, reaksiya tenglamalari yozilmagan, yoki berilgan mashqni bajarishda faqatgina tegishli elementlar, birikmalar formulasidan bir yoki ikkitasi yozilgan bo'lsa	2
5	Masalani faqatgina berilish shartini yozish uchun harakat qilingan, masalani yechish uchun boshqa amallar bajarilmagan bo'lsa, yoki berilgan mashqni bajarish uchun faqatgina tegishli elementlar, birikmalar formulasidan bir yoki ikkitasini yozishga harakat qilingan bo'lsa	1

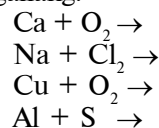
1-BILET

1. Tuzlarning tarkibi, tuzilishi va nomlanishi.
2. Kislorodning olinishi va uning fizik xossalari, katalizatorlar haqida tushuncha, ozon.
3. Quyida keltirilgan reaksiyalarni tugallang, tenglashtiring va kimyoviy reaksiyalarning qaysi turiga tegishli ekanligini aniqlang.

2-BILET

1. Kislorodning tabiatda aylanishi, havo va uning tarkibi. Havoni ifloslanishdan saqlash.
2. Eng muhim tuzlarning ishlatilishi.
3. Elementlarning valentligi asosida kimyoviy reaksiya tenglamalarini tugallang:

3-BILET

1. Modda va uning xossalari.
2. O'zbekiston kimyogar olimlarining kimyo faniga qo'shgan hissalarini.
3. Mis (I), temir (III), volfram (VI), temir (II), uglerod (IV), oltingugurt (VI) oksidlarining formulalarini yozing.

4-BILET

1. Oddiy va murakkab moddalar.
2. Eng muhim kislotalarning ishlatilishi.
3. Quyidagi keltirilgan oksidlarning nomlarini yozing:

№	Formulasi	Nomlanishi
1	Na ₂ O	
2	N ₂ O ₅	
3	SiO ₂	
4	CaO	
5	CrO	
6	CuO	
7	FeO	
8	SO ₂	

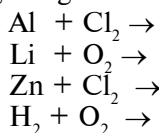
5-BILET

1. Kislotalarning toifalanishi.
2. Eritmalar va ularning konsentrasiyalari.
3. Jadvalni to'lsiring.

Bir negizli kislota	Ikki negizli kislota	Uch negizli kislota	Ko'p negizli kislota

6-BILET

1. Vodorodning formulasi va molyar massasi, fizik va kimyoviy xossalari.
2. Kislotalarning olinishi va xossalari.
3. Elementlarning valentligi asosida kimyoviy reaksiya tenglamalarini tugallang.

7-BILET

1. Kimyoviy reaksiyalarning turlari: birikish, patchalanish, o'rin olish va almashinish.
2. Moddaning agregat holatlari.

3. Quyida keltirilgan sxema asosidagi reaksiya tenglamalarini tugallang:
 $\text{Li} + \dots \rightarrow \text{Li}_2\text{O}$
 $\text{Ca} + \dots \rightarrow \text{CaO}$
 $\text{Na} + \dots \rightarrow \text{NaCl}$

8-BILET

1. Asoslarning toifalanishi.
2. Suv, uning elementar tarkibi, molekulyar tuzilishi, formulasi va molyar massasi.
3. Kimyo xonasida jihozlar bilan ishlashdagi xavfsizlik qoidalari haqida tushuntiring.

9-BILET

1. Kimyo fani va uning vazifalari. Fan sifatida rivojlanish tarixi.
 2. Asoslarning olinishi va xossalari.
 3. Quyida keltirilgan kimyoviy elementlarga mos gidroksidlarini tanlang.
Element	Gidroksid formulasi
1) Ca	1) OH
2) Bi	2) OH_3
3) Na	3) OH_4
	4) OH_2

Ca	Bi	Na

10-BILET

1. Asoslarning tarkibi, tuzilishi va nomlanishi.
2. Suvning fizik va kimyoviy xossalari.
3. Quyidagi aralashmalarni qanday ajratish mumkin:
 1) osh tuzi bilan qum;
 2) oltingugurt kukuni va shakar;
 3) yog'och qi'pig'i vatemir qirindisi.

11-BILET

1. Kislородning kimyoviy xossalari. Biologik ahamiyati va ishlatilishi.
2. Sof modda va aralashmalar.
3. 4 g mis (II)-oksid hosil bo'lishida mis bilan reaksiyaga kirishgan kislородni massasi va miqdorini hisoblang.

12-BILET

1. Vodorod. Vodorodning olinishi.
2. Eng muhim tuzlarning ishlatilishini tushuntiring.

3. Quyidagi formulalardagi elementlarni valentligini aniqlang: HgO, K₂S, B₂O₃, ZnO, MnO₂, Cu₂O, SnO₂, SO₃.

13-BILET

- Oksidlarning olinishi va xossalari.
- Tuzlarning olinishi va xossalari.
- Quyidagi birikmalarning harorat ta'sirida parchalanish reaksiya tenglamalarini yozing: a) mis (II)-gidroksid, b) temir (III)-gidroksid, v) alyuminiy (III)-gidroksid.

14-BILET

- Tuzlarning toifalanishi.
- Avogadro qonuni. Molyar hajm.
- Quyidagi berilgan formulalarni valentlik asosida to'g'ri yozing:
I II V IV I III VII II III II IV
 LiO, BaO, PO, SnO, KO, PH, MnO, FeO, BO, HS, NO.

15-BILET

- Massaning saqlanish qonuni.
- Eng muhim asoslarning ishlatilishi.
- Quyidagi birikmalarning nisbiy molekulyar massasini hisoblang: a) temir (III)-oksid, b) fosfor (V)-oksid, v) marganes (VII)-oksid.

16-BILET

- Tuzlarning tarkibi, ruzilishi va nomlanishi.
- Atom-molekulyar ta'limot. Atom va molekularning mavjudligi. Kimyoviy element, kimyoviy belgi.
- Quyidagi keltirilgan oksidlarning hosil bo'lish reaksiya tenglamalarini yozing: Al₂O₃, CaO, P₂O₅.

17-BILET

- Oksidlar, asoslar, kislotalar va tuzlarning o'zaro genetik bog'lanishi.
- Kislotalarning tarkibi, tuzilishi va nomlanishi.
- Laboratoriya shtativi yordamida uning tuzilishi va ishlatilishini tushintiring.

18-BILET

- Ekvivalentlik qonuni.
- Kimyoviy formula va undan kelib chiqadigan xulosalar. Valentlik. Indekslar haqida tushuncha
- Quyidagi sxema asosida kimyoviy reaksiya tenglamalarini yozing:
 Ca → CaO → Ca(OH)₂.

19-BILET

- Moddalarning xossalari. Fizik va kimyoviy o'zgarishlar.

2. Oksidlarning toifalanishi.

3. Quyida keltirilgan jadvalni to'ldiring. Har bir bo'limga tegishli kislota formulasini yozing.

№	Kislotalar				
	Kislorodli kislota	Kislorodsiz kislota	Bir negizli kislota	Ikki negizli kislota	Uch negizli kislota
1					
2					
3					

20-BILET

- Eritmalar va ularning konsentrasiyalari.
- Tuzlar formulalarining ifodalanishi.
- Quyidagi sxema asosida kimyoviy reaksiya tenglamalarini yozing:
 Cu → CuO → CuSO₄.

21-BILET

- Yonish. Yoqilg'ilarning turlari.
- Tuzlarning kimyoviy xossalari.
- Quyida keltirilgan sxema asosidagi reaksiya tenglamalarini tugallang:
 Al + ... → Al₂O₃
 C + ... → CO₂
 K + ... → K₂O

22-BILET

- Atomlarning o'lchamlari. Nisbiy va absolyut massa.
- Eng muhim oksidlarning ishlatilishi.
- 4,5 g alyuminiy va oltingugurtning ta'sirlashuvidan (2Al + 3S → Al₂S₃) hosil bo'lgan alyuminiy sulfidning massasi va miqdorini aniqlang.

23-BILET

- Eritmada erigan moddaning massa ulushi, foiz konsentrasiyasi, molyar va normal konsentrasiyasi
- Tarkibning doimiylik qonuni.
- Quyidagi sxema asosida kimyoviy reaksiya tenglamalarini yozing:
 P → P₂O₅ → H₃PO₄.

24-BILET

- Suvning tabiatda tarqalishi, uning tirik organizmlar hayotidagi ahamiyati. Sanoatda ishlatilishi.

2. Kislotalar haqida dastlabki tushunchalar.
3. Suvni boshqa birikmalar bilan reaksiyaga kirishishidan, masalan: a) kislota, b) ishqor, v) ishqor va suv hosil bo'lish reaksiyalarini va hosil bo'lgan moddalarni tagiga nomini yozing.

25-BILET

1. Oddiy va murakkab moddalar.
2. Suv havzalarini ifloslanishdan saqlash choralari. Suvni tozalash usullari.
3. Ishqorlarni kimyoviy xossalari tegishli uchta reaksiya tenglamasini tuzing.

Xorijiy (ingliz, fransuz va nemis) tili fanlaridan 7-sinflarda bosqichli nazorat imtihonlarini o'tkazish uchun materiallar va metodik tavsiyalar.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7-sinf o'quvchilari uchun xorijiy tillardan bosqichli nazorat imtihonlari og'zaki tarzda o'tkaziladi. Bosqichli nazorat imtihonlarini o'tkazishdan maqsad o'quvchilarning xorijiy til ta'limi bo'yicha olgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlashdan iborat. Bosqichli nazorat imtihonlarini o'tkazishda o'quv dasturlari asosida 25 ta bilet tuzilib har bir biletida 2 tadan savol beriladi. Xorijiy tillar chuqurlashtirib o'qitiladigan sinflar va maktablar uchun qo'shimcha uchinchi topshiriq beriladi.

Birinchi savol biletlarda berilgan mavzu bo'yicha matnni o'qish va mazmunini gapirib berish. Bunda o'quvchi matnni o'qib uning mazmunini xorijiy tilda tushintirib berishi kerak. Ikkita savolga tayyorgarlik uchun 20 daqiqa vaqt beriladi. Matn hajmi 200 so'zdan iborat bo'lishi lozim. Biletlarda berilgan mavzular bo'yicha matnlarni darsliklar va qo'shimcha adabiyotlardan olish mumkin.

Masalan matn quyidagicha bo'lishi mumkin:

Les saisons de l'année

Dans une année il y a 12 mois, 4 saison, 365 ou 366 jours. Les saisons de l'année sont : l'hiver, le printemps, l'été, l'automne. Dans chaque saison il y a 3 mois. Les mois de l'hiver sont : décembre, janvier, février. Les mois du printemps sont: mars, avril, mai. Les mois d'été sont : juin, juillet, août. Les mois de l'automne sont: septembre, octobre, novembre. Dans chaque mois il y a 30 ou 31 jours. Seul le mois de février a 28 ou 29 jours. Chaque mois comprend 4 semaines et dans la semaine il y a 7 jours. Les jours de la semaine sont: lundi, mardi, mercredi, jeudi, vendredi, samedi, dimanche.

Chaque année a quatre saisons: le printemps, l'été, l'automne et l'hiver. Chaque saison a ses charmes.

Le printemps est la plus belle saison de l'année. Les jours deviennent plus longs et les nuits plus courtes. L'herbe pousse. On vend des premières fleurs de printemps. Au mois de mai le printemps touche à sa fin.

Nous sommes en été. C'est la plus chaude saison de l'année. Le soleil brille.

En été les fruits mûrissent. On commence la moisson et la récolte des fruits et des légumes. Les enfants et les étudiants ont les grandes vacances.

Nous sommes en automne. C'est la rentrée. Les enfants et les étudiants recommencent leurs études.

Il ne fait plus aussi chaud qu'en été peu à peu les feuilles jaunissent et rougissent. Il pleut assez souvent. On récolte les fruits et les légumes tardifs.

En Ouzbékistan la récolte du coton bat son plein. En novembre il neige, et le vent souffle.

C'est l'hiver la plus froide saison de l'année. Les jours sont les plus courts de l'année. La neige couvre la terre. Toutes les saisons de l'année sont très belles et magnifiques. Quant à moi, je préfère le printemps. Le printemps est une saison fantastique et magique.

Ushbu matn 200 soʻzdan iborat. Bunda oʻquvchi : «5» ball olishi uchun ushbu matn maʼnosini 10 tadan kam boʻlmagan gaplar orqali tushuntirib berishi kerak.

Oʻquvchilarning olgan bilim, koʻnikma va malakalarini baholash uchun matn maʼnosini tushuntirib berishda ishlatgan gaplari soni hisobga olinadi. Gaplar grammatik va fonetik qoidalar asosida toʻgʻri va toʻliq, mavzudan chetlashmagan va mantiqan bir-biri bilan bogʻlangan boʻlishi kerak.

Ikkinchi savol biletlarda koʻrsatilgan mavzular yuzasidan suhbatlashish. Bunda oʻquvchi shu mavzu yuzasidan oʻz qiziqishlari va fikrlarini xorijiy tilda erkin bayon etishi kerak. Oʻquvchi tomonidan bildirilgan fikrlar grammatik jihatdan toʻgʻri tuzilganligi, fonetik jihatdan toʻgʻri talaffuz etilganligi, nutqining ravonligi, mavzudan chetlashmaganligi va bildirilgan fikrlarning mantiqan bir-biri bilan bogʻliqligi hisobga olinadi. Fikrlar bayon etilayotganda soʻz birikmalarining notoʻgʻri ifodalanishi, grammatik va fonetik qoidalarga rioya qilmaslik hollari bir gapning oʻzida ikki va undan ortiq kuzatilsa, oʻsha gap hisobga olinmaydi. Oʻquvchi mavzuni yoritib bera olmasa oʻqituvchi oʻquvchiga mavzu yuzasidan 3 ta savol berishi mumkin. Har bir berilgan savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi.

Masalan: 1-savolga – 3 ball, 2-savolga – 5 ball qoʻyilsa, baholar umumlashtirilib, oʻrtacha ball chiqariladi. $3+5=8 : 2=4$ ball

Oʻquvchilarni baholashda ball ular egallashlari lozim boʻlgan bilim, koʻnikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

Berilgan matnni oʻqib, mazmunini gapirib berish yuzasidan baholash mezon

No	Baholash mezon	Ball
1	Oʻqilgan matn mazmunini toʻliq ogʻzaki bayon qila olsa, mavzu yuzasidan fikr bildirsa va uni asoslay olsa, hamda toʻgʻri talaffuz va intonatsia bilan gapirsa, oʻqilgan matnni toʻliq tarjima qila olsa, matn mazmuniga doir savollarga toʻliq javob bera olsa	5
2	Oʻqilgan matn mazmunini qiyinchilik bilan ogʻzaki bayon qila olsa, fikr bildirilsa, toʻgʻri talaffuz va intonatsia buzilsa, oʻqilgan matnni 71–85 foiz tarjima qila olsa, matn mazmuniga doir savollarga javob bera olsa	4
3	Oʻqilgan matn mazmunini qisman qiyinchilik bilan ogʻzaki bayon qila olsa, fikr bildirsa olmasa, toʻgʻri talaffuz va intonatsiaga rioya qilmasa, oʻqilgan matnni 55–70 foiz tarjima qila olsa, matn mazmuniga doir savollarga qisman javob bera olsa	3

No	Baholash mezon	Ball
4	Oʻqilgan matn mazmunini tushunarsiz tarzda bayon qilsa, fikr bildirsa olmasa, toʻgʻri talaffuz va intonatsiaga rioya qilmasa, oʻqilgan matnni 21–54 foiz tarjima qila olsa, matn mazmuniga doir savollarga toʻliq javob bera olmasa	2
5	Oʻqilgan matn mazmunini bir-biri bilab bogʻlanmagan jumlar bilan ogʻzaki bayon qila olsa, fikr bildirsa olmasa, toʻgʻri talaffuz va intonatsiaga rioya qilmasa, oʻqilgan matnni tarjima qila olmasa, matn mazmuniga doir savollarga javob bera olmasa	1

Baholash mezon

No	Baholash mezon	Ball
1	Berilgan mavzuni toʻliq ogʻzaki bayon qila olsa, mavzu yuzasidan fikr bildirsa va uni asoslay olsa, hamda toʻgʻri talaffuz va intonatsia bilan gapirsa, berilgan mavzuga doir savollarga toʻliq javob bera olsa	5
2	Berilgan mavzuni qiyinchilik bilan ogʻzaki bayon qila olsa, fikr bildirilsa, toʻgʻri talaffuz va intonatsia buzilsa, berilgan mavzuga doir savollarga qiyinchilik bilan javob bera olsa	4
3	Berilgan mavzuni qisman qiyinchilik bilan ogʻzaki bayon qila olsa, fikr bildirsa olmasa, toʻgʻri talaffuz va intonatsiaga rioya qilmasa, berilgan mavzuga doir savollarga qisman javob bera olsa	3
4	Berilgan mavzuni tushunarsiz tarzda bayon qila olsa, fikr bildirsa olmasa, toʻgʻri talaffuz va intonatsiaga rioya qilmasa, berilgan mavzu mazmuniga doir savollarga tushunarsiz tarzda javob bera olsa	2
5	Berilgan mavzunibir-biri bilab bogʻlanmagan jumlar bilan ogʻzaki bayon qila olsa, fikr bildirsa olmasa, toʻgʻri talaffuz va intonatsiaga rioya qilmasa, matn mazmuniga doir savollarga javob bera olmasa	1

7-SINFAR UCHUN XORIJIY (INGLIZ, FRANSUZ VA NEMIS) TILI FANIDAN BOSQICHLI NAZORAT IMTIHON SAVOLLARI

1-BILET

1. «Oʻzbekistonning qadimiy shaharlari» mavzusiga oid matnni oʻqish va mazmunini gapirib berish.
2. «Mening tarjimai holim» mavzusida suhbat qilish

2-BILET

1. «Oila» mavzusiga oid matnni oʻqish va mazmunini gapirib berish.
2. «Mening doʻstim» mavzusida suhbat qilish

3-BILET

1. O'zbek milliy taomlari mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Mening oilam» mavzusida suhbat qilish

4-BILET

1. «Yil fasllari» mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Yozgi sport o'yinlari» mavzusida suhbat qilish

5-BILET

1. Uy hayvonlari mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Men yoqtirgan fasl» mavzusida suhbat qilish

6-BILET

1. Sport turlari mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Bizning maktab» mavzusida suhbat qilish.

7-BILET

1. « Supermarketda» mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. « Tili o'rganilayotgan mamlakat poytaxti» mavzusida suhbat qilish

8-BILET

1. Qishki sport turlari mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «O'quv qurollari» mavzusida suhbat qilish

9-BILET

1. Shahar (qishlog) mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Uy hayvonlari» mavzusida suhbat qilish

10-BILET

1. Sevimli mashg'uloti mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish
2. «Orzuimdagi uy» mavzusida suhbat qilish

11-BILET

1. Moda mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Yilning to'rt fasli» mavzusida suhbat qilish

12-BILET

1. Tili o'rganilayotgan mamlakatning poytaxtiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish
2. «O'quv qurollari» mavzusida suhbat qilish

13-BILET

1. Yozgi ta'tilga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Shifokor huzurida» mavzusida suhbat qilish

14-BILET

1. Yovvoyi hayvonlar mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «O'zim haqimda» mavzusida suhbat qilish

15-BILET

1. Do'sti haqidagi mavzuga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Men yoqtirgan» fan mavzusida suhbat qilish

16-BILET

1. Salomatlik mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Bozorda» mavzusida suhbat qilish

17-BILET

1. Do'sti haqidagi mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Toshkent» mavzusida suhbat qilish

18-BILET

1. O'zbekistonning mustaqilligi to'g'risidagi mavzuga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Yurtimizning diqqatga sazovor joylari» mavzusida suhbat qilish.

19-BILET

1. «O'zbek xalqining milliy kiyimlari» mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Respublikamizda o'tkazilayotgan sport musobaqalari» mavzusida suhbat qilish

20-BILET

1. Mamlakatimiz poytaxti mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Men yoqtirgan sportchi» mavzusida suhbat qilish.

21-BILET

1. «Sayohat» mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Tili o'rganilayotgan mamlakat shaxarlari» haqida suhbat qilish.

22-BILET

1. Tili o'rganilayotgan mamlakat mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Uy-ro'zg'op ishlari» haqida suhbat qilish.

23-BILET

1. Mamlakatimizning daryo, ko'l, dengizlari mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Oziq-ovqat do'konida» mavzusida suhbat qilish

24-BILET

1. Maktab binosi va hovlisi mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «O'zi yashayotgan shahar (qishloq)» mavzusida suhbat qilish.

25-BILET

1. Mamlakatimizning ma'muriy bo'linishi mavzusiga oid matnni o'qish va mazmunini gapirib berish.
2. «Men tug'ilgan kun» mavzusida suhbat qilish.

FIZIKA

2011-2012 o'quv yilida umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7-sinfini tugatgan o'quvchilarning fizika fanidan egallashi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida bosqichli nazorat -bilet savollari shaklida yozma o'tkaziladi. Yozma ish uchun 120 minut vaqt beriladi.

Bosqichli nazorat savollari fizika fanidan 6,7-sinflar bo'yicha optimallashtirilgan DTS va o'quv dasturlari asosida tuzilgan bo'lib, 1 ta-biletida 3 tadan topshiriq berilgan.

Har bir o'quvchiga 2 ta nazariy 1 ta masala beriladi. Birinchi nazariy savol 6-sinfda, 2-nazariy savol 7-sinfda olgan bilimlarini, 3-topshiriq esa o'quvchilarning 6-7-sinflarda egallagan ko'nikma va malakalarini aniqlaydi.

Bosqichli nazorat ishlarini muvaffaqiyatli topshirish uchun o'quvchi 6-7-sinflar bo'yicha fizika fanidan DTS va o'quv dasturida belgilangan bilim, ko'nikma va malakalarni to'liq egallashlari lozim.

O'quvchilar mavzularda berilgan qonunlarning ta'rifi, formulalari, birliklari, ularning amaliyotda qo'llanilishini misollar orqali tushuntirishlari lozim.

Bosqichli nazoratning har bir savoli «5» ballik tizim asosida baholanadi. Ballar umumlashtirilib, o'rtacha ball chiqariladi.

Masalan: $5+4+3=12:3=4$. O'quvchilar quyidagi mezon orqali baholanadi.

Nazariy savollar quyidagicha baholanadi:

№	Baholash mezon	Ball
1	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini to'la ochib bersa, ularni hisoblash formulalarini, birliklarini to'g'ri keltirib chiqargan bo'lsa	5
2	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarni fizik ma'nosini to'la ochib, asosiy tushunchalar va fizik kattaliklarni keltirib chiqarishda juziy xatoliklarga yo'l qo'ysa	4
3	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarni fizik ma'nosini ochib, formulalarni, birliklarini yozishda xatoliklarga yo'l qo'ysa	3
4	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini qisman ochib, keltirilgan formulalarda, birliklarda xatoliklar bo'lsa	2
5	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarni ochib bera olmasa, ba'zi formulalarni yozib ko'rsata olsa	1

Masala yechish quyidagi mezon bilan baholanadi:

No	Baholash mezoni	Ball
1	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini to'la ochib bersa, asosiy tushunchalar, qonunlarni qo'llab masalani, to'g'ri yechsa, masala uchun chizma shart bo'lib, chizmalar to'g'ri chizilgan bo'lsa, fizik kattaliklar va ularning birliklarini to'g'ri keltirib chiqargan bo'lsa	5
2	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini to'la ochib bersa, asosiy tushunchalar, qonunlarni qo'llab masalani to'g'ri yechsa, fizik kattaliklarning birliklarini to'g'ri keltirib chiqargan bo'lsa, masala uchun chizma shart bo'lib, chizmani chizishda juziy kamchilikka yo'l qo'ysa	4
3	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini ochib bersa, asosiy tushunchalar, qonunlarni qo'llab masalani yechishda xatolikka yo'l qo'ysa, masala uchun chizma shart bo'lib, chizma noto'g'ri chizilgan, fizik kattaliklarni belgilashda xatoliklarga yo'l qo'ysa	3
4	O'quvchi masalani yechish uchun fizik kattaliklarni, formulani yozgan, masalani yechishga harakat qilingan, fizik kattaliklar birligini umuman keltirib chiqarmasa	2
5	O'quvchi masala shartida berilgan fizik kattaliklarni yozgan, masalani umuman yechmagan bo'lsa	1

1-BILET

1. Modda tuzilishi haqida qadimgi olimlar va vatandoshlarimiz Al-Xorazmiy, Beruniy va Ibn Sino ta'limotlari.
2. Nyutonning birinchi qonuni.
3. Chang'ichi $0,3 \text{ m/s}^2$ tezlanish bilan harakatlanib, uzunligi 100 m bo'lgan qiyalikni 20 s ichida o'tdi. Chang'ichining qiyalik boshi va oxiridagi tezliklari qanday?

2-BILET

1. Qattiq jism, suyuqlik va gazlarning molekular tuzilishi. Diffuziya hodisasi.
2. Mexanik energiyaning saqlanish va aylanish qonuni.
3. Massasi 50 kg bo'lgan bola chanada tepalikdan sirpanib tushib, gorizontol yo'lda to'xtaguniga qadar 20 m masofani 10 s ichida o'tdi. Ishqalanish kuchi va ishqalanish ko'effitsientini toping.

3-BILET

1. Jismlarning mexanik harakati. Trayektoriya. Jismlarning bosib o'tgan yo'li va unga ketgan vaqt, birliklari.
2. Kuch impulsi va jism impulsi. Impulsning saqlanish qonuni.
3. Massasi 120 kg bo'lgan jismni qo'zg'almas blok yordamida 5 m balandlikka ko'tarish uchun bajarilgan ishni hisoblab toping, agar foydali ish ko'effitsienti 70% ga teng bo'lsa.

4-BILET

1. Tekis va notekis harakat. Tezlik va uning birliklari.
2. Yerning sun'iy yo'ldoshlari.
3. Agar reaktiv samolyot dvigateling tortishish kuchi 95 kN bo'lsa, massasi 62 t bo'lgan samolyot tezlik olish vaqtida qanday tezlanish bilan harakatlangan?

5-BILET

1. Zichlik va uning birliklari.
2. Yerning tortishish kuchi ta'sirida jismlarning harakati. Birinchi kosmik tezlik.
3. Tezligi 5 m/s bo'lgan 25 kg massali jism ishqalanish kuchi ta'sirida 25 m yo'l yurib to'xtadi. Ishqalanish kuchi necha nyutonga teng?

6-BILET

1. Jismlarning o'zaro ta'siri. Kuch.
2. Yuklama va vaznsizlik.
3. Jism 2 m radiusli aylana bo'ylab 9 m/s^2 markazga intilma tezlanish bilan harakatlanmoqda. Uning aylanish chastotasi qanday?

7-BILET

1. Bosim va uning birliklari. Paskal qonuni.
2. Aylanma tekis harakatda, chiziqli va burchakli tezlik, tezlanish.
3. Velosipedchi qiyalikdan pastga qarab $0,3 \text{ m/s}^2$ tezlanish bilan harakatlanmoqda. Agar velosipedchining boshlang'ich tezligi 4 m/s bo'lsa, 18 s dan so'ng uning tezligi qanchaga yetadi?

8-BILET

1. Atmosfera bosimi. Torrichelli tajribasi.
2. Nyutonning ikkinchi qonuni.
3. Agar g'ishtning zichligi 2500 kg/m^3 ga, kerosinniki esa 900 kg/m^3 ga teng bo'lsa, 4 kg massali g'ishtning kerosindagi vazni (og'irligi) qanday bo'ladi?

9-BILET

1. Arximed qonuni.
2. Kinematikaning asosiy tushunchalari (moddiy nuqta, trayektoriya, yo'l va ko'chish, ilgarilanma harakat)
3. Tezligi 0,3 m/s, massasi 30 tonna bo'lgan vagon tezligi 0,2 m/s, massasi 20 tonna bo'lgan vagonni quvib yetdi va unga ulanib qoldi. Vagonlarning birgalikdagi tezligi necha m/s ga teng?

10-BILET

1. Energiya va uning turlari.
2. Jismlarning harakati. Fazo va vaqt.

3. 800 g massali yuk ta'sirida prujina 2 sm cho'zildi. Prujinaning bikrligi qanday?

11-BILET

1. Jismlarni massa markazi va uni aniqlash. Muvozanat turlari.
2. To'g'ri chiziqli tekis harakat. Notekis harakatda tezlik.
3. Fokus masofasi 20 sm bo'lgan linzaning optik kuchi qancha? Fokus masofasi 10 sm bo'lgan linzaniki-chi?

12-BILET

1. Kuch momenti. Richag va uning muvozanat sharti.
2. Nyutonning uchinchi qonuni.
3. Gidravlik press kichik porsheniga 20 N kuch ta'sir ettirilganda, katta porshendan 160 N kuch olindi. Agar katta porshen yuzasi 80 sm² bo'lsa, kichik porshen yuzasi nimaga teng?

13-BILET

1. Oddiy mexanizmlar (blok, qiya tekislik, vint, pona, chig'iriy).
2. Tekis o'zgaruvchan harakatda bosib o'tilgan yo'l.
3. Suvli menzurkaga jism tushirilganda bir qismi botgan holda suzib yurdi. Bunda suv sathi 10 sm² bo'limdan 110 sm² bo'limga ko'tarildi. Jism massasi nimaga teng?

14-BILET

1. Mexanizmlarning FIK. Mexanikaning oltin qoidasi.
2. Butun olam tortishish qonuni.
3. Ochiq idish to'la suvi bilan 500 g massaga ega. Unga 300 g metall bo'lagi tashlandi, natijada massasi 700 g bo'lib qoldi. Metallning zichligi qanday?

15-BILET

1. Issiqlik manbalari. Jismlarning issiqlikdan kengayishi.
2. Jismning og'irligi. Og'irlik kuchi.
3. Yuk ko'taradigan mashina dvigatelining quvvati 4 kW. U 2 minutda 15 m balandlikka qanday yukni ko'tarish mumkin?

16-BILET

1. Qattiq jism, suyuqlik va gazlarda issiqlik uzatilishi. Konveksiya. Nurlanish.
2. Tekis o'zgaruvchan harakatda tezlanish.
3. Kerosin bilan to'ldirilgan bakning yon tomonida yuzi 20 sm² bo'lgan teshik bor. Teshikning markazi kerosin sathidan 3 m pastda. Teshik tiqin bilan mahkamlab qo'yilgan. Tiqinga ta'sir etuvchi gidrostatik bosim kuchi qanday? Kerosin zichligi 800 kg/m³.

17-BILET

1. Temperatura. Termometr. Jismning temperaturasini o'lchash.
2. Elastiklik kuchi. Guk qonuni.
3. Jism 40 m/s tezlik bilan yuqoriga otildi. U 5 s davomida qanday yo'l o'tadi?

18-BILET

1. Ichki yonuv dvigatellari. Bug' trubinasi.
2. Mexanik ish va uning birligi.
3. Jism noma'lum radiusli aylana bo'ylab 2 m/s tezlik va 5 rad/s burchak tezlik bilan harakatlanmoqda. Uning markazga intilma tezlanishini aniqlang.

19-BILET

1. Ichki energiya va uni o'zgartirish usullari.
2. Ishqalanish kuchi. Tinchlikdagi ishqalanish.
3. Mashina dastlab 3 minut ichida 36 km/soat tezlik bilan, keyin 5 minut davomida 54 km/soat tezlik bilan, so'ngra 10 minut ichida 72 km/soat tezlik bilan harakatlanadi. Mashinaning o'rtacha tezligini toping.

20-BILET

1. Yorug'lik manbalari. Quyosh va Oy tutilishi.
2. Reaktiv harakat. Raketaning tuzilishi.
3. Velosipedchi dastlabki 5 s da 50 m, keyingi 10 s da 100 m va oxirgi 5 s da 30 m yurgan. Yo'lining har qaysi qismidagi va butun yo'ldagi o'rtacha tezliklarni toping.

21-BILET

1. Yorug'likning tezligi. Yorug'likning qaytishi va sinishi.
2. Quvvat va uning birliklari.
3. Toshkent shahri dengiz sathidan 407 m balandlikda joylashgan. Yunusoboddagi televizion minoraning balandligi 385 m. Agar dengiz sathidagi atmosfera bosimi 760 mm simob ustuniga teng bo'lsa, minoraning uchidagi barometr qanday bosimni ko'rsatadi?

22-BILET

1. Linzalar haqida tushuncha.
2. Kinetik energiya.
3. Massasi 2 kg bo'lgan yog'och brusok gorizental joylashgan taxta ustida bikirligi 100 N/m bo'lgan prujina yordamida tortiladi. Ishqalanish koeffitsienti 0,3 ga teng. Bunda prujinaning uzayishini toping.

23-BILET

1. Tovush manbalari. Tovushning turli muhitlarda tarqalishi.
2. Tekis o'zgaruvchan harakatda tezlik, tezlanish, bosib o'tilgan yo'l.

3. Veneraning massasi $4,9 \cdot 10^{24}$ kg, radiusi esa 6100 km bo'lsa, shu planeta uchun birinchi kosmik tezlikni hisoblab chiqing.

24-BILET

1. Tinch holatda gaz va suyuqlikda bosim.
2. Sirpanish ishqalanish. Dumalanish ishqalanish.
3. Massasi 3 kg bo'lgan jism qiya tekislikdan 6 N kuch ta'sirida ko'tarildi. Qiya tekislik balandligi 4 m bo'lsa, uning uzunligi nimaga teng bo'ladi?

25-BILET

1. Shisha prizma yordamida yorug'likning tarkibiy qismlarga ajralishi. Kamalak.
2. Potensial energiya.
3. Massasi 20 g bo'lgan jism 0,2 m radusli aylana bo'ylab 20 m/s tezlik bilan tekis harakatlanmoqda. Markazga intilma kuch qanday?

РУССКИЙ ЯЗЫК ДЛЯ ШКОЛ С УЗБЕКСКИМ И ДРУГИМИ ЯЗЫКАМИ ОБУЧЕНИЯ

Переводные экзамены в 7 классах школ с узбекским и другими языками обучения проводятся в устной форме. Экзаменационный материал состоит из 25 билетов. В каждом билете по два задания. Конверт с экзаменационными заданиями, подготовленные методическими объединениями, запечатанные и проштампованные директором, вскрываются перед началом экзаменов председателем аттестационной комиссии в присутствии учеников, о чём составляется акт о вскрытии конвертов.

При помощи первого задания проверяются и оцениваются знания учеников по изученным материалам, их умения читать знакомый текст, соблюдая правила произношения и интонации, определяются умения выделить главную мысль прочитанного текста и навыки выражения своих рассуждений на русском языке.

Второе задание связано с проверкой знаний, умений и навыков выразительного чтения наизусть ранее изученного текста, соблюдая правила произношения и интонации, или составление небольшого связного текста в виде ответов на вопросы, с использованием изученных конструкций. При этом проверяются следующие элементы знаний, умений и навыков:

- знания орфоэпических правил;
- умения осознанного выразительного чтения;
- навыки правильного произношения звуков русской речи;
- интонирование отдельных предложений.

Для классов с углубленным изучением русского языка предполагается третье, дополнительное задание, которое связано с проверкой знаний, умений и навыков по изученному языковому материалу, навыков употреблений изученного языкового материала и изученных конструкций в речи, умений составления самостоятельных высказываний по определенной теме.

Объем текста высказываний в 7 классе – 6-7 предложений (45–55 слов).

Проверяются следующие элементы знаний, навыков и умений:

- знание изученного лексического и грамматического материала;
- навыки употребления лексического материала и грамматических форм в типовых конструкциях;
- умение составления связного, логически и грамматически правильно построенного самостоятельного высказывания по данной теме.

За ответы по каждому заданию экзаменационного билета выстав-
ляется отдельный балл, которые в итоге суммируются, и выводятся в
средний общий балл.

Критерии оценки первого задания

№	Критерии оценок	Баллы
1	Грамотное, выразительное чтение, правильное произношение, правильное интонирование предложения, восприятие общего содержания и содержания отдельных деталей прочитанного текста.	5
2	Понимание общего содержания и содержания отдельных частей текста. Беглое и выразительное чтение текста, но при этом допускает некоторые погрешности в произношении.	4
3	При беглом и выразительном чтении допускает ошибки в произношении слов и выражений, не может воспроизвести полного содержания текста. При чтении наизусть допускает интонационные ошибки.	3
4	Допускает большое количество ошибок. Не может построить связанных предложений. Не знает наизусть ни одного стихотворения, но умеет выделить основную мысль прочитанного текста.	2
5	Чтение текста с большим количеством орфоэпических ошибок. Полное не понимание прочитанного текста.	1

Критерии оценки второго задания.

№	Критерии оценок	Баллы
1	Грамотно использовал изученные речевые конструкции. Чётко и выразительно рассказал наизусть стихотворение. Умеет составлять собственные высказывания.	5
2	Допускает ошибки в произношении и при составлении предложений.	4
3	Допускает грамматические, стилистические и орфоэпические ошибки. Затрудняется в чтении стихотворений наизусть.	3
4	Допускает грубые ошибки в устной и письменной речи.	2
5	Бедный словарный запас. Плохо понимает смысл сказанного.	1

БИЛЕТ 1

1. О каких древних памятниках Узбекистана вы знаете?
2. Объясните смысл фразеологизма «голова на плечах».

БИЛЕТ 2

1. Жизнь и творчество А.С. Пушкина. Расскажите наизусть стихотворение «Туча».
2. Расскажите свою автобиографию.

БИЛЕТ 3

1. Расскажите о жизни и творчестве И.А.Крылова. Прочитайте наизусть отрывок из басни «Квартет».
2. Объясните смысл фразеологизма «вставлять палки в колёса».

БИЛЕТ 4

1. Расскажите наизусть отрывок из стихотворения «Школьник» Н.А.Некрасова.
2. Закончите пословицу: «Не выбирай дом – выбирай...»

БИЛЕТ 5

1. Жизнь и творчество И.С.Тургенева.
2. Прочитайте выразительно отрывок из басни И.А.Крылова «Волк и ягнёнок». Какими словами лиса называет ворону?

БИЛЕТ 6

1. Жизнь и творчество Н.А.Некрасова. Какие произведения Н.А.Некрасова вы знаете?
2. Расскажите наизусть стихотворение А.Т.Твардовского «Рассказ танкиста».

БИЛЕТ 7

1. Расскажите о жизни и творчестве А.М. Горького. Назовите настоящее имя писателя.
2. Расскажите наизусть отрывок из «Песни о вешем Олеге» А.С. Пушкина.

БИЛЕТ 8

1. Жизнь и творчество А.Т. Твардовского. Прочитайте наизусть стихотворение «Рассказ танкиста».
2. Расскажите историю возникновения тутового шелкопряда.

БИЛЕТ 9

1. Перескажите рассказ И.С.Тургенева «Муму». Почему Герасим назвал свою собачку «Муму»?
2. Расскажите наизусть стихотворение А.С.Пушкина «Осень». Как описывает осеннюю природу автор?

БИЛЕТ 10

1. Жизнь и творчество М.Ю.Лермонтова. Расскажите наизусть одно из его стихотворений.
2. Объясните смысл фразеологизма «лететь как стрела».

БИЛЕТ 11

1. Коротко перескажите содержание произведения И.С.Тургенева «Муму». Опишите Герасима.

2. Расскажите о великом учёном-энциклопедисте Авиценне. Назовите его полное имя.

БИЛЕТ 12

1. Кратко перескажите содержание произведения И.С.Тургенева «Муму». Почему Герасим утопил собачку?
2. Что означает выражение «козёл отпущения»?

БИЛЕТ 13

1. Жизнь и творчество А.М. Горького. Каких лесных птиц и животных описывает автор в повести «В людях»?
2. Назовите обычаи и праздники Республики Узбекистан.

БИЛЕТ 14

1. Жизнь и творчество А.П.Чехова. Какие события легли в основу рассказа «Хамелеон»?
2. Прочитайте выразительно отрывок из басни И.А.Крылова «Волк и ягненок» (по желанию учащегося). Объясните смысл слов: «У сильного всегда бессильный виноват».

БИЛЕТ 15

1. Расскажите о жизни и творчестве Н. А. Некрасова.
2. Что означает выражение «знать назубок»?

БИЛЕТ 16

1. Жизнь и творчества М.Ю. Лермонтова. Расскажите наизусть отрывок из стихотворения «Бородино».
2. Объясните значение фразеологизма «язык без костей».

БИЛЕТ 17

1. Расскажите наизусть любимое стихотворение.
2. Перечислите обязательные реквизиты автобиографии.

БИЛЕТ 18

1. Расскажите наизусть стихотворение А.Т.Твардовского «Рассказ танкиста».
2. Закончите пословицу: «Не бойся врага умного, а бойся ...». Как ты понимаешь смысл пословицы?

БИЛЕТ 19

1. Перескажите содержание произведения А.П.Чехова «Хамелеон». Почему рассказ так называется?
2. Расскажите наизусть своё любимое стихотворение.

БИЛЕТ 20

1. Жизнь и творчество А.С.Пушкина. Расскажите наизусть стихотворение А.С.Пушкина (на выбор).
2. Закончите пословицу: «Семь раз отмерь, ...». Что она означает?

БИЛЕТ 21

1. Прочитайте текст «Как ласточки предсказывают погоду?» Какие ещё народные приметы об изменении погоды вы знаете?
2. Расскажите свою автобиографию.

БИЛЕТ 22

1. Прочитайте и перескажите текст «Телефакс». Кем и когда был изобретён телефакс?
2. Расскажите о правах и обязанностях учеников.

БИЛЕТ 23

1. Прочитайте и перескажите текст «Как человек поднялся в воздух?». Какие современные летательные транспортные средства ты знаешь?
2. Расскажите о любимом фильме.

БИЛЕТ 24

1. Расскажите о праздниках, которые отмечают во всём мире.
2. Объясните значения фразеологизмов: «От корки до корки», «Из рук вон плохо».

БИЛЕТ 25

1. Прочитайте текст «Авиценна» и перескажите его содержание. Каких ещё учёных Востока вы знаете?
2. Что такое дружба? Расскажите о своём друге (подруге).

**8-SINF
INFORMATIKA**

O‘zbekiston Respublikasi umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 8-sinflarida Informatika fanidan o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlash maqsadida bosqichli nazorat imtihoni yozma shaklda o‘tkaziladi. Yozma ishlarni bajarish uchun har bir o‘quvchiga bittadan-bilet beriladi. Har bir-biletta uchtdan topshiriq keltirilgan.

Nazorat ishlari ikki guruhga bo‘lingan: 1-guruh nazorat ishlari – zamonaviy kompyuter bilan ta’minlanmagan maktablar uchun, va 2-guruh nazorat ishlari – zamonaviy kompyuter bilan ta’minlangan maktablar uchun. Bunda zamonaviy zamonaviy kompyuter bilan ta’minlangan maktablarda tavsiya etilgan-biletlardagi 3-savol ilovada keltirilgan savollar bilan almashtiriladi.

Topshiriqlar Davlat ta’lim standartlariga hamda 8-sinf informatika fanining modernizatsiyalashgan o‘quv dasturiga to‘la mos holda tuzilgan.

Zamonaviy kompyuter bilan ta’minlanmagan maktablarda o‘quvchilar yozma ishni daftarda bajaradilar. Zamonaviy kompyuter bilan ta’minlangan maktablarda o‘quvchilar yozma ishlardagi birinchi va ikkinchi topshiriqlarni daftarda bajarishadi. Uchinchi amaliy topshiriq kompyuterda bajariladi hamda mos fayllar o‘qituvchi kompyuteriga saqlab qo‘yiladi.

Yozma ish topshiriqlarini bajarish uchun 1 astronomik soat (60 minut) vaqt ajratiladi.

Informatika fani chuqurlashtirib o‘tiladigan maktab (sinf) ma’muriyati informatika fani o‘qituvchilarining metodik birlashmasi qarori bilan 8-sinf o‘quv dasturiga mos ravishda har bir-biletga bittadan qo‘shimcha amaliy topshiriq kiritishi lozim. Shu sababli o‘quvchilarga yechimlarni izohlash uchun qo‘shimcha ravishda yarim astronomik soat (30 daqiqa) vaqt beriladi.

Yozma ish topshiriqlari o‘quvchilarning quyidagi bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlashni ko‘zda tutadi.

Nazorat ishidagi yozma ish topshiriqlari quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

Topshiriqni yoritilishiga qo‘yiladigan talablar	Ball
Topshiriq to‘liq bajarilgan, ya’ni quyidagi bandlar to‘liq bajarilgan bo‘lsa: 1) topshiriq bajarilishi to‘g‘ri mantiqiy ketma-ketlikda bayon etilgan; 2) har bir qadam xato va kamchiliklardan holi; 3) topshiriq asoslab izoh bilan bayon etilgan; 4) topshiriqqa mos ilovalar (rasmlar, jadvallar va hokazo) keltirilgan; 5) xulosa (javob) chiqarilgan.	5

Topshiriqni yoritilishiga qo‘yiladigan talablar	Ball
Topshiriq bajarilgan, lekin quyidagi bandlardan bittasida kamchilik bo‘lsa: 1) topshiriq bajarilishi to‘g‘ri mantiqiy ketma-ketlikda bayon etilgan; 2) har bir qadam xato va kamchiliklardan holi; 3) topshiriq asoslab izoh bilan bayon etilgan; 4) topshiriqqa mos ilovalar (rasmlar, jadvallar va hokazo) keltirilgan; 5) xulosa (javob) chiqarilgan.	4
Topshiriq bajarilgan, lekin quyidagi bandlardan uchtasida kamchilik bo‘lsa: 1) topshiriq bajarilishi to‘g‘ri mantiqiy ketma-ketlikda bayon etilgan; 2) har bir qadam xato va kamchiliklardan holi; 3) topshiriq asoslab izoh bilan bayon etilgan; 4) topshiriqqa mos ilovalar (rasmlar, jadvallar va hokazo) keltirilgan; 5) xulosa (javob) chiqarilgan.	3
Topshiriq o‘quvchi tomonidan tushunilgan, lekin uni hal etishda kerak bo‘ladigan ma’lumotlardan to‘g‘ri foydalana olmagan. Topshiriqni yechishda kamchiliklar ko‘pligidan to‘g‘ri yechimga erisholmagan, lekin topshiriqni yechishda keltirilgan ayrim to‘g‘ri mulohazalar yuritgan.	2
Topshiriq o‘quvchi tomonidan tushunilgan, bajarishga harakat qilingan, lekin bajarilmagan.	1

Kompyuter bilan ta’minlanmagan maktablar uchun

1-BILET

1. Kompyuter texnikasi bilan bog‘liq xotira qurilmalari haqida ma’lumot bering.

2. $A = "101_2 = 3_{10}"$, $B = "1 \text{ Kbayt} = 1024 \text{ bit}"$, $D = "E_{16} = 1100_2"$ bo‘lganda $A \wedge \neg(B \vee \neg D)$ ifoda qiymatini hisoblang.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=5$, $B3=4$, $"=ABS(A1*B3-25)+КОПЕНЬ(B3^2)"$.

2-BILET

1. Operatsion sistema tushunchasini izohlang va uning sinflari haqida ma’lumot bering.

2. $\neg(A \vee B) \wedge \neg D$ mantiqiy ifodaga mos rostlik jadvalini yozing.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=3$, $B3=2$, $"=СТЕПЕНЬ(A1; B3)+A1*B3-B3^2"$.

3-BILET

1. Shaxsiy kompyuterlar haqida ma’lumot bering.

2. $\neg(A \vee D) \wedge \neg B$ mantiqiy ifodaga mos mantiqiy sxema chizing.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=7$, $B3=3$, $"=B3*B3 + ЦЕЛОЕ(A1/B3)-СТЕПЕНЬ(A1; B3-1)"$.

4-BILET

1. Protsessor haqida to'liq ma'lumot bering.
2. Operatsion sistemaga qo'yiladigan talablar haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=4$, $B3=3$, “=КОРЕНЬ(B3+1)+КОРЕНЬ(B3+A1)/(B3-A1)”.

5-BILET

1. Doimiy va tezkor xotira haqida to'liq ma'lumot bering.
2. Kompyuterni dasturiy ta'minoti yo'nalishi haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=3$, $B3=4$, “=ДЛСТР(ПСТР(“Маhorat”; B3; A1))+ДЛСТР(ЛЕВСИМВ(“mangu”; B3))”.

6-BILET

1. Kompyuterni kiritish va chiqarish qurilmalari haqida ma'lumot bering.
2. Menu haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=5$, $B3=4$, “=МИН(4*A1; B3*A1; 9; 14)-ЗНАК(B3-A1)*5*B3”.

7-BILET

1. Fayl tushunchasi haqida ma'lumot bering.
2. Operatsion sistemani yuklanishi haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=3$, $B3=2$, “=СУММ(4*A1; B3*A1; 9; 14)+ОСТАТ(B3; A1)”.

8-BILET

1. Asosiy xotira qurilmasi haqida ma'lumot bering.
2. Operatsion sistemaning ichki va tashqi buyruqlari haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=7$, $B3=3$, “=СРЗНАЧ(4*A1; B3*A1; 9; 14)+ МИН(A1; B3; B3-A1)”.

9-BILET

1. Kompyuterni asosiy va qo'shimcha qurilmalari haqida qisqacha ma'lumot bering.
2. Utilitlar va viruslar haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=5$, $B3=4$, “=МАКС(4+A1; B3-A1; 9; 14)-B3^2+ABS(A1*3-25)”.

10-BILET

1. EHM birinchi va ikkinchi avlodi, ularning xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
2. $A=“10_2=7_{10}”$, $B=“1 Mb=1024 bit”$, $D=“7_8=111_2”$ bo'lganda $\lceil A \wedge \rceil (B \vee \lceil D \rceil)$ ifoda qiymatini hisoblang.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=3$, $B3=4$, “=ЕСЛИ(B3-8>A1+(-15); МИН(A1+B3); B3)+ДЛСТР(“2012-yil”)”.

11-BILET

1. Hisoblash texnikasi rivojlanishining birinchi davri va hisoblash texnikasi rivojiga ta'sir etgan nazariy asos haqida ma'lumot bering.
2. Fayl nomi haqida ma'lumot bering va misollar keltiring.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=2$, $B3=5$, “=СУММ(A1; ОСТАТ(A1; B3); МАКС(A1; B3))+A1/B3”.

12-BILET

1. Optik disklar va ularga ma'lumot yozish haqida ma'lumot bering.
2. Fayllar tushunchasini, ularning eng muhim xususiyatlarini misollar bilan izohlang.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=7$, $B3=4$, “=СРЗНАЧ(4*A1; B3*A1; 9; 14)-ЦЕЛОЕ(A1/B3)”.

13-BILET

1. Mexanik va elektromexanik hisoblash mashinalari haqida ma'lumot bering.
2. WINDOWS operatsion sistemasi bilan bog'liq tushunchalar haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket $A1=5$, $B3=9$, “=ЕСЛИ(B3/A1-1>0; 2011+A1; 2012-B3)+МИН(A1; B3)”.

14-BILET

1. EHM uchinchi va to'rtinchi avlodi, ularning xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
2. Interfeys va uning turlari haqida qisqa ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=1$, $B3=2$, “=ЕСЛИ(B3*8/(A1*9)>B3-0,5; 2*A1+B3; B3-5*A1)+МАКС(A1; B3)”.

15-BILET

1. Asosiy plata, shina va portlar haqida ma'lumot bering.

2. WINDOWS operatsion sistemasi tarixi va uning asosiy xususiyatlari haqida ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:

$A1=8, B3=4, \text{“}=\text{ЕСЛИ}(B3-8>A1+(-15);\text{МИН}(A1+B3);B3)+\text{ДЛСТР}(\text{“}8\text{-sinfni tugatdim}\text{”})\text{”}$.

16-BILET

1. Sistema blokini tashkil etgan qismlar va qurilmalar haqida ma'lumot bering.

2. $A=\text{“}100_2=4_{10}\text{”}$, $B=\text{“}1\text{ Gb}=1024\text{ Mb}\text{”}$, $D=\text{“}B_{16}=1110_2\text{”}$ bo'lganda $\lfloor A \wedge \rfloor(B \vee D)$ ifoda qiymatini hisoblang.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:

$A1=2, B3=3, \text{“}=\text{ДЛСТР}(\text{СЦЕПИТЬ}(\text{“Imtihan “;“men uchun”;} \text{”} \text{bayram})))+B3-A1\text{”}$.

17-BILET

1. Tovush, video va tarmoq platalari ma'lumot bering.

2. Operatsion sistemani tarkibi haqida ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:

$A1=3, B3=4, \text{“}=\text{ДЛСТР}(\text{ПСТР}(\text{“Mahorat”};B3;A1))+\text{ДЛСТР}(\text{ЛЕВСИМБ}(\text{“mangu”};B3))\text{”}$.

18-BILET

1. Kompakt disklardagi axborotni o'qish va yozish jarayonini izohlab bering.

2. O'zbekistonda ishlab chiqarilgan operatsion sistema haqida ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=4, B3=7, \text{“}=\text{ABS}(A1*B3-25)-\text{КОРЕНЬ}(B3^2)\text{”}$.

19-BILET

1. Doimiy va tezkor xotira haqida to'liq ma'lumot bering.

2. Windowsning Bosh menyusi haqida qisqacha ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=8, B3=3, \text{“}=\text{СТЕПЕНЬ}(A1; B3)-A1*B3+B3^2\text{”}$.

20-BILET

1. Kompyuterga axborot kiritish qurilmalari haqida ma'lumot bering.

2. $\lfloor (\lfloor B \vee A \rfloor) \wedge \rfloor D$ mantiqiy ifodaga mos mantiqiy sxema chizing.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=7, B3=9, \text{“}=\text{КОРЕНЬ}(B3)-\text{КОРЕНЬ}(B3+A1)/(B3-A1)\text{”}$.

21-BILET

1. Egiluvchan magnit disklar va ular bilan haqida ma'lumot bering.

2. Katalog tushunchasini izohlang va ular haqida misollar orqali ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=2, B3=4, \text{“}=\text{B3}^3 - \text{ЦЕЛОЕ}(A1/B3)+\text{СТЕПЕНЬ}(A1; B3-1)\text{”}$.

22-BILET

1. Multimedia texnologiyasi va u bilan bog'liq kompyuter qurilmalari haqida ma'lumot bering.

2. Bosh menyuning Sozlash bo'limi haqida ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=8, B3=1, \text{“}=\text{МИН}(4*A1;B3*A1; 9; 14)-\text{ЗНАК}(B3-A1)*5*B3\text{”}$.

23-BILET

1. Qattiq disklar ustida bajariladigan asosiy amallar haqida ma'lumot bering.

2. Qobiq dasturlar haqida ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:

$A1=6, B3=2, \text{“}=\text{СРЗНАЧ}(4-A1;A1/B3; -2; 4)+\text{МИН}(A1-B3;B3-A1)\text{”}$.

24-BILET

1. Mantiqiy qo'shish amali haqida ma'lumot bering va misollar keltiring.

2. Windows yo'l boshlovchisi qobiq dasturi haqida qisqacha ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=4, B3=9, \text{“}=\text{МАКС}(4+A1;B3-A1; 7; 14)-\text{ABS}(5-3*A1)\text{”}$.

25-BILET

1. Hisoblash texnikasi rivojiga xissa qo'shgan vatandoshlarimiz haqida ma'lumot bering.

2. Windows ish stoli haqida ma'lumot bering.

3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:

$A1=8, B3=6, \text{“}=\text{СУММ}(A1;\text{ОСТАТ}(A1;B3); \text{МАКС}(A1;B3))+A1-B3\text{”}$.

26-BILET

1. Mantiqiy ko'paytirish amali haqida ma'lumot bering va misollar keltiring.
2. Bosh menyuning Dasturlar bo'limi haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang: $A1=9$, $B3=7$, " $=CP3HAЧ(4*A1;B3*A1; A1; B3)+ЦЕЛЮЕ(A1/B3)*B3$ ".

27-BILET

1. Chop etish qurilmalari haqida ma'lumot bering.
2. Menyular haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:
 $A1=2$, $B3=6$, " $=ЕСЛИ(B3/A1-1>2; 2011-B3; 2012+A1)+МАКС(A1;B3-3)$ ".

28-BILET

1. Monitorlar haqida ma'lumot bering.
2. Windows muhitida fayllarni qidirish haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:
 $A1=4$, $B3=2$, " $=ЕСЛИ(B3*8/A1*9>B3+2,5; 2*A1-B3; B3+A1)+МИН(A1-2; B3+1)$ ".

29-BILET

1. Mantiqiy inkor amali haqida ma'lumot bering va misollar keltiring.
2. Mening kompyuterim qobiq dasturi haqida ma'lumot bering.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:
 $A1=3$, $B3=4$, " $=ЕСЛИ(B3-8>A1+(-15);МИН(A1+B3); B3)+ДЛСТР("2012-йil")$ ".

30-BILET

1. Mantiqiy sxemalar haqida ma'lumot bering.
2. $\neg(A \vee B) \wedge \neg D$ mantiqiy ifodaga mos rostlik jadvalini yozing.
3. Quyida keltirilgan MS Excelning C2 katakchasidagi formuladagi amallarni ketma-ket bajarib natijani aniqlang:
 $A1=5$, $B3=2$, " $=ДЛСТР(ПСТР("Imtihon";B3;A1))+ДЛСТР(ЛЕВСИМВ("latif";B3))$ ".

ILOVA. KOMPYUTER BILAN TA'MINLANGAN MAKTABLAR UCHUN 3-SAVOL.

1. Excelda A5, A6, A7 katakchalarning fonini mos ravishda qizil, sariq va ko'k rang bilan bo'yang. Katakchalarning chegara chiziqlarini turli rang va qalinlikka o'tkazing.
2. Excel kitobiga 3 ta varaq qo'shing. Varaqlarni 1 dan 6 gacha nomlang.

3. Excelda kitob oching. Uni maktabingiz nomi bilan saqlang. Kitobdagi varaqlarni familiya, ism va sharifingiz bilan qayta nomlang.

4. Excelda A5, A7 katakchalarni matnli va 2 xona kasr qismli sonli formatga o'tkazing.

5. Excelda A5 katakchaga familiyangizni sariq, A6 katakchaga ismingizni yashil rangda kiriting.

6. A1 katakchada berilgan 3000 dan kichik natural sonni B1, B2, B3, B4, B5 katakchalarda Rim raqamlari orqali turli ko'rinishlarda ifodalang.

7. Excelda 5 ta sinfdoshingizni familiyasi va ismini, mos ravishda, E va F ustunlariga kiritib, ulardagi belgilar sonini o'rtachasini hisoblash jadvalini tuzing.

8. Excelda A1 katakchaga joriy yilni kiriting va u orqali A3 katakchada necha yil va kun yashaganingizni hisoblang.

9. A1 katakchada qiymati 75 dan oshmaydigan berilgan N nomanfiy butun songa mos $P=1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot N$ ko'paytma qiymatini barcha raqamlari bilan B1 katakchada aniqlang.

10. A1 katakchada qiymati 150 dan oshmaydigan berilgan N nomanfiy butun songa mos $P=1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot N$ ko'paytma qiymatini B1 katakchada aniqlang.

11. A1, A2, B2 katakchlardagi matnlarni C1 katakchada bitta matnga birlashtiring.

12. Quyoning tezligi A m/s, baliqni tezligi B km/soat. Ularni tezliklarini taqqoslab A7 katakchada «Quyonna tezligi katta» yoki «Baliqni tezligi katta» yozuvini aks ettiring.

13. A1 va B2 katakchadagi sonlardan kattasini 3-belgisini C3 katakchada aniqlang.

14. A1 katakchadagi butun sonni B1 katakchadagi natural songa bo'lganda butun qismini A2 katakchada, qoldig'ini B2 katakchada aniqlang.

15. A1:A6 va B2:B5 katakchalardagi sonlardan kichigini 3-raqamini D1 katakchada aniqlang.

16. A1 va B2 katakchadagi sonlardan kichigini birinchi raqamini D2 katakchada aniqlang.

17. C1:D6 katakchalarga sonlar kiritib ulardan eng kattasini 1- va 2-raqamlari ko'paytmasini A2 katakchada aniqlang.

18. A1:A3 kataklarchadagi sonlarni o'rta arifmetigini va B3:B5 katakchalardagi sonlarni o'rta geometrigiga ko'paytmasini C3 katakchada aniqlang.

19. A1:A5 katakchalardagi sonlarni o'rta arifmetigi va B3:B5 katakchalardagi sonlarni o'rta arifmetigini kattasini C3 katakchada aniqlang.

20. A1:A15 katakchalardagi har xil ishorali sonlarga teskari ishorali sonlarni D2:D16 ustunda aniqlang.

21. A1 katakchadagi sonni toq yoki juftligi javobini B1 katakchada aniqlang.

22. A2 katakchadagi son 7 ga karrali yoki karrali emasligi javobini B1 katakchada aniqlang.

23. B1:B5 katakchalar blokida sonlar berilgan. Shu sonlardan nechitasi 0 dan farqliligi C3 katakchada aniqlang.

24. A1:A15 katakchalardagi sonlardan nechitasi B1 katakchadagi songa tengligini B2 katakchada aniqlang.

25. x ning $[-5; 5]$ oraliqdagi butun qiymatlarida $y = -x - 23$ funksiyasining qiymatlarini va nuqtali grafigini hosil qiling.

26. O'zingiz va 2 ta sinfdoshingizni informatika fanidan shu chorakda olgan ballaringizni o'rtachasini taqqoslash diagrammasini hosil qiling.

27. Tomoni 8 ga teng bo'lgan teng tomonli uchburchak, kvadrat va parallelogrammni perimetrini taqqoslash diagrammasini hosil qiling.

28. O'zbekiston avtomobillarining tezlik ko'rsatkichi va quvvatini taqqoslovchi diagramma hosil qiling va formatlang.

29. $y = 7x + 21$ funksiyaning grafigini $[-3; 3]$ oraliqda 0,5 qadam bilan hosil qiling va tahrirlang.

30. A1 katakchadan A10 katakchagacha har xil uzunlikdagi so'zlar kiritib, B2 ustunda ularning uzunligini hisoblang va taqqoslash diagrammasini hosil qiling.

GEOGRAFIYA

TUSHUNTIRISH XATI

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinfni tugatgan o'quvchilar geografiya fanidan DTC bo'yicha ma'lum darajada bilimga ega bo'ladilar.

O'quvchilarning olgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida 2011-2012 o'quv yilida 8 sinflarda bosqichli nazorat imtihoni-bilet savollariga og'zaki javob berish usulida o'tkaziladi.

Har bir o'quvchiga bittadan bilet beriladi. Har bir-biletida 2 ta nazariy va 1 ta amaliy topshiriq keltirilgan.

Biletida 2 ta nazariy savol o'quvchilarning 8-sinfda «O'zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi» kursi yuzasidan o'rganilgan mavzulari bo'yicha va 1 ta amaliy topshiriq 5-8 sinf mavzulari yuzasidan beriladi. Bilet savollariga O'zbekiston Respublikasining tabiiy sharoiti va tabiiy boyliklarining milliy iqtisodiyotdagi ahamiyati, milliy iqtisodiyotning tarmoqlari, aholi va inson omili, yoqilg'i energetika, agrosanoat majmuasi, aholiga xizmat ko'rsatish va turizm, xizmat ko'rsatish turlari (matbaachilik, ta'lim), O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining hududiy tashkil etilishi (iqtisodiy rayonlar), atama va tushunchalar, hamda amaliy topshiriqlar kiritiladi.

Har bir berilgan savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi. Masalan: 1-savolga 4, 2-savolga 5, 3-savolga 3 qo'yilib, baholar umumlashtirilib so'ngra ulardan o'rtacha ball chiqariladi. $4 + 5 + 3 = 12 : 3 = 4$

O'quvchilarni baholashda qo'yiladigan ball ular egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

Nazariy savollarga berilgan javoblarni baholash mezonlari.

№	Baholash mezonlari	Ball
1	O'quvchi tomonidan savollarga javob mazmunan to'la ochib berilib, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini to'g'ri ayta olib, xarita bilan ishlashni to'g'ri yo'lga qo'ya olsa	5
2	O'quvchi tomonidan savollarga javob mazmunan to'la ochib berilib, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini to'g'ri ayta olib, xarita bilan ishlashda 1 ta va undan ortiq kamchiliklarga yo'l qo'ysa	4
3	O'quvchi tomonidan savollarga javob mazmunan to'la ochib berilib, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini izohlashda 1 ta va undan ortiq xatoliklarga yo'l qo'yilib, xarita bilan ishlashni to'g'ri yo'lga qo'ya olmasa	3

№	Baholash mezon	Ball
4	O'quvchi tomonidan savollarga javob mazmunan to'la ochib berilmasa, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini izohlashda 2 ta va undan ortiq xatoliklarga yo'l qo'yilib, xarita bilan ishlashni to'g'ri yo'lga qo'ya olmasa	2
5	O'quvchi tomonidan savollarga javob mazmunan to'la ochib berilmasa, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini izohlay olmasa, xarita bilan ishlashni to'g'ri yo'lga qo'ya olmasa	1

Amaliy topshiriq javoblarini baholash mezon.

№	Baholash mezon	Ball
1	O'quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda ilmiy xatoliklarga yo'l qo'yilmagan. Topshiriqning yechilish shartlari ko'rsatilib aniq va to'g'ri bajarilgan bo'lsa	5
2	O'quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda 1 ta va undan ortiq ilmiy xatoliklarga yo'l qo'yilgan. Topshiriqning yechilish shartlari ko'rsatilib aniq va to'g'ri bajarilgan bo'lsa	4
3	O'quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda 2 ta va undan ortiq ilmiy xatoliklarga yo'l qo'yilgan. Topshiriqning yechilish shartlari ko'rsatilmasdan javobi to'g'ridan to'g'ri yozib qo'yilgan bo'lsa	3
4	O'quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda 3 ta va undan ortiq ilmiy xatoliklarga yo'l qo'yilgan. Topshiriqning yechilish shartlari ko'rsatilmasdan javobi to'g'ridan to'g'ri yozib qo'yilgan bo'lsa	2
5	O'quvchi topshiriqni bajarishga urungan ammo mutlaqo xato bajargan bo'lsa.	1

Amaliy topshiriqlarini bajarish uchun zarur o'quv jihozlari (O'zbekiston Respublikasining tabiiy, iqtisodiy va siyosiy xaritalari, dunyoning tabiiy va siyosiy xaritalari, 6,7,8- sinf o'quv atlaslari va boshqa materiallar) o'qituvchi tomonidan oldindan tayyorlab qo'yiladi.

1-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining avtomobilsozlik sanoati va uning istiqbollari haqida gapiring. Xaritadan avtomobil ishlab chiqaradigan shaharlarni ko'rsating

2. Aholiga xizmat ko'rsatish rayonlari vujudga kelishiga ko'ra qanday guruhlaga bo'lainadi? Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: rekratsiya, matbaachilik.

3. Berilgan statistik ma'lumotlar asosida Toshkent va Xorazm viloyatlari aholisining urbanizatsiya darajasini aniqlang.

a) Toshkent viloyati aholisi soni – 2 mln. 523 ming.k, shahar aholisi – 991 ming.k.

b) Xorazm viloyati aholi soni – 1mln. 504 ming.k, shahar aholisi – 328 ming.k.

2-BILET

1. Samarqand iqtisodiy rayonining iqtisodiy georafik o'rni va aholisi haqida gapiring.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: aholining tabiiy ko'payishi, ixtisoslashuv, ishlab chiqarishning markazlashuvi.

3. Tepalikning balandligi 18 m. uning janubi sharqiy qismi tik, shimoli g'arbiy qismi esa qiya. Tepalikni gorizontallarda aks ettiring. Izoh: Gorizont chiziqlarni har 2 m. dan o'tkazing.

3-BILET

1. O'zbekiston Respublikasida tashqi savdo va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qanday yo'lga qo'yilgan?

2. Surxondaryo viloyati xo'jaligining asosiy tarmoqlari haqida gapiring. Xaritadan viloyatning yoqilg'i sanoati markazlarini ko'rsating.

3. Dengiz suvining harorati 18°C, chuqurligi esa 5 km bo'lsa, dengiz tubidagi suv harorati qanchaga teng bo'ladi?

4-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining tabiiy geografik o'rni, chegaralari, chekka nuqtalari, maydoni va tabiatining o'ziga xos xususiyatlari haqida gapiring.

2. Respublikamiz yalpi sanoat mahsuloti hajmida rangli metallurgiyaning salmog'i necha foizni tashkil etadi? Quyida berilganlardan og'ir metallarni ajratib ayting. (titan, aluminiy, mis, qalay, magniy, oltin, platina, volfram, rux, qo'rg'oshin, nikel, uran, kumush).

3. Farg'ona viloyati aholisi 1.01.2008 yil holati bo'yicha 2 mln. 972,2 ming. kishini tashkil etgan bo'lsa, viloyat aholisining zichligini toping.

5-BILET

1. O'zbekistonning qimmatbaho va og'ir metallurgiya sanoatiga tavsif bering va xaritadan mamlakatimizda aniqlangan oltin konlaridan 5 tasini ko'rsating.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: Quyosh energiyasi, majmua, markazlashuv.

3. Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligiga yaroqli yerlar tarkibini 100 % deb olasak, shundan, paxta 8 %, g'alla 10 %, kartoshka 2%, sabzovot va poliz ekinlari 2 %, ozuqa bop ekinlar 4 %, mevazorlar 3 %, yaylovlar 71% ni tashkil etadi. Berilgan ma'lumotlar asosida ularni aylana diagrammada aks ettiring.

6-BILET

1. O'zbekiston aholisi va milliy tarkibi haqida gapiring.

2. Buxoro viloyatining sanoati haqida gapiring. Xaritadan yoqilg'i sanoati joylashgan shaharlarni ko'rsating.

3. Tepalikning balandligi 28 m. uning g'arbiy qismi tik, sharqiy qismi esa qiya. Tepalikni gorizontallarda aks ettiring. Izoh: Gorizontallarni har 3 m. dan o'tkazing.

7-BILET

1. O'zbekiston iqtisodiyotining hududiy tashkil etilishi haqida gapiring.

2. Andijon viloyati sanoati haqida gapiring. Xaritadan mashinasozlik va neftni qayta ishlash korxonalarini joylashgan shaharlarni ko'rsating.

3. Agar joy planida: a) 700 m uzunlikdagi ko'cha 7 sm; b) 1 km uzunlikdagi ko'cha 10 sm; c) 2 km uzunlikdagi ko'cha 20 sm bilan ifodalangan bo'lsa, ushbu planning masshtabini aniqlang.

8-BILET

1. Mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishning 5 tamoyilini aytib bering.

2. Surxondaryo iqtisodiy rayonining xo'jaligi va uni hududiy tashkil etilishi haqida gapiring. Xaritadan Sharg'un va Boysun ko'mir konlarini ko'rsating.

3. Agar tog' etagida barometr 740 mm ni, tog' tepasida esa 440 mm ni ko'rsatsa, tog'ning o'rtacha balandligini aniqlang.

9-BILET

1. O'zbekiston shaharlari (Toshkent, Samarqand, Xiva) haqida gapiring va ushbu shaharlarni xaritadan ko'rsating. (Arab sayyohi Ibn Battuta shaharlarimiz haqida o'z sayohatida qanday ma'lumotlarni yozib qoldirgan?)

2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: energetika tizimi, boyitish fabrikasi, irrigatsiya

3. Masshtabi 1: 30 000 000 xaritada daryo uzunligi 8 sm ga teng bo'lsa daryoning haqiqiy uzunligi necha km ga teng?

10-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining yengil sanoati haqida gapiring. Iqtisodiy xaritadan pilla chuvish fabrikalaridan 5 tasini ko'rsating.

2. Namangan viloyati sanoatining asosiy tarmoqlari qaysilar? Namangan shahrida yengil sanoatning qaysi turlari rivojlangan?

3. Respublikamiz viloyatlaridan birida qishloq xo'jaligi donli ekinlarining bir yillik hosilini 100 % deb olamiz shundan, bug'doy 45 %, arpa 25 %, sholi 20 %, jovdar 10 % ni tashkil etadi. Berilgan ma'lumotlar asosida ularni ustunli diagrammada aks ettiring.

11-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining ko'mir sanoati haqida gapiring. Xaritadan Angren, Sharg'un, Boysun ko'mir konlarini ko'rsating.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: eksport, import, qishloq xo'jaligi.

3. Yer aylana uzunligi 40 000 km ekanligi ma'lum bo'lsa, 1° meridian yoyi oralig'idagi masofani aniqlang.

12-BILET

1. Mashinasozlik majmuasining tarmoqlarini sanab bering. Xaritadan qishloq xo'jaligi mashinalari ishlab chiqaradigan shaharlarni ko'rsating.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: ekstensiv, intensiv xo'jalik, tranzit.

3. Yanvar oyining o'rtacha harorati $-8,5^{\circ}$ C, iyul oyidagi o'rtacha harorat $+24^{\circ}$ C bo'lsa, bir yillik havo haroratining amplitudasi necha gradusga teng bo'ladi?

13-BILET

1. Quruqlik transporti haqida gapiring. Xaritadan mamlakatimizning elektrlashtirilgan temir yo'llari qaysi shahrlardan o'tganligini ko'rsating.

2. Xorazm viloyati qishloq xo'jaligining asosiy tarmoqlarini aytib bering.

3. Qashqadaryo viloyati aholisi 1.01.2008 yil holati bo'yicha 2mln. 509,1 ming kishini tashkil etgan bo'lsa, viloyat aholisining zichligini toping.

14-BILET

1. Qashqadaryo iqtisodiy rayoniga tavsif bering. Xaritadan viloyatning yoqilg'i, mashinasozlik va metalni qayta ishlash sanoati markazlarini ko'rsating.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: sanoat tuguni, hududiy ishlab chiqarish majmuasi, fraxt.

3. Toshkent shahridan Pekingacha bo'lgan 4000 km li masofa birinchi xaritada 5 sm ga, huddi shu masofa ikkinchi xaritada 3 sm ga teng bo'lsa, xaritalarning masshtabini aniqlang. Aniqlangan masshtablarning qaysi biri yirik?

15-BILET

1. Qorqalpog'iston Respublikasi xo'jaligi va uning hududiy tashkil etilishi haqida gapiring.

2. Qurilish materiallari sanoati haqida gapiring. Mamlakatimizda eng yirik sement ishlab chiqaradigan kombinatlarini xaritadan ko'rsating.

3. Berilgan statistik ma'lumotlarga asoslanib, Samarqand va Jizzax viloyatlari aholisining urbanizatsiya darajasini aniqlang.

a) Samarqand viloyati aholisi soni – 3mln 3 ming.k, shahar aholisi – 617 ming.k.

b) Jizzax viloyati aholi soni – 1mln 60 ming.k, shahar aholisi – 321 ming.k.

16-BILET

1. Qashqadaryo viloyatida sanoatning qaysi tarmog‘i ustun turadi? Kitob kenglik stansiyasi haqida gapiring.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug‘aviy ma‘nosini ayting: kooperativlashuv, GESlar kaskadi, rekreatsiya.

3. O‘zbekiston Respublikasi aholisi 1.01.2008 yil holati bo‘yicha 28mln.100 ming. kishini tashkil etgan bo‘lsa, aholi zichligini toping.

17-BILET

1. Oziq-ovqat sanoati haqida gapiring. O‘zbekistondagi yirik go‘sht, tamaki va baliq konserva ishlab chiqaradigan oziq-ovqat sanoati korxonalarini joylashgan shaharlarni xaritadan ko‘rsating.

2. Buxoro – Navoiy iqtisodiy rayonining xo‘jaligi va uni hududiy tashkil etilishi haqida gapiring. Iqtisodiy rayon Respublikada hosil etilayotgan elektr energiya miqdoriga ko‘ra nechinchisi o‘rinda turadi?

3. Yanvar oyining o‘rtacha harorati – 5°C, iyul oyidagi o‘rtacha harorat +16° C bo‘lsa, bir yillik havo haroratining amplitudasi necha gradusga teng bo‘ladi?

18-BILET

1. To‘qimachilik sanoati haqida gapiring. O‘zbekistonda qaysi davlatlar bilan hamkorlikda to‘qimachilik korxonalarini barpo etilgan? To‘qimachilik korxonalarini joylashgan shaharlarni xaritadan ko‘rsating

2. Quyi Amudaryo iqtisodiy rayonining asosiy sanoat markazlari va shaharlari haqida gapiring.

3. Berilgan statistik ma‘lumotlarga asoslanib, Xorazm viloyati va Qoraqalpog‘iston Respublikasi aholisining urbanizatsiya darajasini aniqlang.

a) Xorazm viloyati aholisi soni – 1mln 504 ming.k, shahar aholisi – 328 ming.k.

b) Qoraqalpog‘iston Respublikasi aholi soni – 1mln 595 ming.k, shahar aholisi – 775 ming.k.

19-BILET

1. Gaz sanoati haqida gapiring. Tabiiy gazdan qanday maqsadlarda foydalaniladi? O‘zbekistondagi gaz qazib olinadigan konlarni xaritadan ko‘rsating.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug‘aviy ma‘nosini ayting: dehqon xo‘jaligi, tranzit, shartli yoqilg‘i.

3. 30° sharqiy uzoqlikdagi nuqtani qaysi soat mintaqasida joylashganligini toping?

20-BILET

1. Qora metallurgiya sanoati haqida gapiring. Mamlakat yalpi sanoat mahsuloti hajmida qora metallurgiyaning salmog‘i qanchaga teng?

2. Farg‘ona viloyati xalq xo‘jaligida qaysi tarmoqlar yetakchilik qiladi? Xaritadan viloyatning mashinasozlik va metallni qayta ishlash, kimyo va neftni qayta ishlash markazlarini ko‘rsating

3. Astana shahridan Tokioga bo‘lgan 6400 km li masofa birinchi xaritada 8 sm ga, huddi shu masofa ikkinchi xaritada 12,5 sm ga teng bo‘lsa, xaritalarning masshtabini aniqlang. Aniqlangan masshtablarning qaysi biri yirik?

21-BILET

1. Neft sanoati haqida gapiring. O‘zbekistonda neft qazib olinadigan konlarni xaritadan ko‘rsating.

2. Mirzacho‘l iqtisodiy rayoni sanoatining asosiy tarmoqlari haqida gapiring.

3. O‘zbekiston Respublikasida tabiiy o‘shish darajasi 2001 yilda 392,9 ming kishini tashkil etgan. Agar tug‘ilganlar soni 514,6 ming kishini tashkil etsa o‘lganlar sonini toping.

22-BILET

1. Oziq-ovqat sanoati haqida gapiring.

2. Toshkent iqtisodiy rayoni sanoatining asosiy tarmoqlari haqida gapiring. Iqtisodiy rayonning rangli va qora metallurgiya korxonalarini joylashgan shaharlarini xaritadan ko‘rsating.

3. Samolyot 3 km balandlikda uchib bormokda. Yer yuzasida harorat +20°C bo‘lsa, samolyot uchib borayotgan balandlikdagi haroratni aniqlang.

23-BILET

1. Energetika tizimi deb nimaga aytiladi? Mamlakatimizda energetika tizimi qanday yo‘lga qo‘yilgan? Respublikamizning eng yirik gidroelektr stansiyalari joylashgan shaharlarni xaritadan ko‘rsating.

2. Farg‘ona viloyati qishloq xo‘jaligining asosiy tarmoqlarini ayting. Viloyat mamlakatda yetishtiriladigan pilla bilan necha foizini beradi?

3. Masshtabi 1: 40 000 000 sm bo‘lgan xaritada Qarshi va Toshkent shaharlari orasidagi masofa 11 sm ga teng bo‘lsa, shaharlar orasidagi haqiqiy masofani aniqlang.

24-BILET

1. O‘zbekiston Respublikasida chorvachilikning qaysi tarmoqlari yaxshi rivojlangan. Xaritadan asosan qora mol boqiladigan hududlarni ko‘rsating.

2. Quyidagi geografik atamalarning lug‘aviy ma‘nosini ayting: urbanizatsiya, vegetatsiya davri, fermer xo‘jalik.

3. Berilgan ma‘lumotlarga ko‘ra bir sutka davomida ob-havo quyidagicha o‘zgargan bo‘lsa, sutka ichidagi o‘rtacha haroratni aniqlang.

– 12°C, – 10°C, – 8°C, – 6°C, +4°C, +2°C, – 4°C, – 6°C.

25-BILET

1. Yoqilg'i sanoati haqida gapiring. Sanoat korxonalarini joylashtirishda qanday tabiiy va ekologik omillar hisobga olinadi?
2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: aholi migratsiyasi, briket, yo'ldosh shaharlar.
3. Yillik yog'in miqdori 300 mm, bug'lanish 1000 mm ga teng bo'lsa, namlik koeffitsientini aniqlang.

26-BILET

1. O'zbekiston Respublikasida mehnatda band aholining iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha taqsimlanishi haqida gapirib bering.
2. Berilgan shaharlar ichidan O'zbekistondagi yirik meva-konserva korxonalari joylashgan shaharlarni ajratib ayting – (Farg'ona, Toshkent, Yangiyo'l, Pop, Jizzax, Samarqand, Qarshi, Marjonbuloq, Namangan, Quva, Shahrisabz, Parkent, Zomin, Zarkent, G'azalkent, Ishtixon, Andijon) va ularni xaritadan ko'rsating.
3. Agar 5000 km masofa globusda 2 sm ga teng bo'lsa, ushbu globusning masshtabini aniqlang.

27-BILET

1. O'zbekiston Respublikasi aholisining jinsi va milliy tarkibi haqida gapiring.
2. O'lkamizdan oqib o'tuvchi yirik daryolaridan bittasiga quyidagi reja asosida tavsif bering. (Javobingizni xaritadan ko'rsatib gapiring)
 - a) daryo nomi;
 - b) uzunligi;
 - c) qayerdan boshlanadi;
 - d) qaysi havzaga quyiladi?
 - e) irmoqlari;
 - f) xalq xo'jaligidagi ahamiyati.
3. 1° meridian yoyi oralig'i 111 km bo'lsa, Yer shari aylanasini necha km ga teng?

28-BILET

1. Kimyo sanoati korxonalarini joylashtirishda qanday omillar hisobga olinadi? Respublikamizdagi kimyo korxonalari joylashgan shaharlarni xaritadan ko'rsating.
2. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: Quyosh energiyasi, tabiiy resurslar, tabiiy o'sish.
3. O'zbekistonda aholining tabiiy o'sish darajasi 2008 yilda 472 ming kishini tashkil etdi. Agar tug'ilganlar soni 609 ming kishini tashkil etsa o'lganlar sonini aniqlang.

29-BILET

1. Avtomobilsozlik sanoati haqida gapiring. O'zbekistonda qaysi rusmdagi avtomobillar ishlab chiqarilmoqda?
2. Buxoro—Navoiy iqtisodiy rayoniga quyidagi reja asosida ta'rif bering.

- a) geografik o'rni;
 - b) aholisi;
 - c) qishloq xo'jaligining asosiy tarmoqlari;
 - d) sanoatining asosiy tarmoqlari;
 - e) shaharlari.
3. 6000 m balandlikka ko'tarilgan alpinistlarning barometri 250 mm simob ustunini ko'rsatgan bo'lsa, shu vaqtda tog' etagidagi havo bosimi qanchaga teng bo'ladi?

30-BILET

1. Aholiga xizmat ko'rsatish va turizm sohalari haqida gapiring. Xaritadan O'zbekistondagi tarixiy obidalarga boy sharhlarni ko'rsating.
2. Toshkent iqtisodiy rayoniga tavsif bering.
3. 60° g'arbiy uzoqlikdagi nuqtani qaysi soat mintaqasida joylashganligini aniqlab toping?

**«O‘ZBEKISTON DAVLATI VA HUQUQI ASOSLARI» FANIDAN
BOSQICHLI NAZORAT IMTIHONLARINI
O‘TKAZISH YUZASIDAN**

TUSHUNTIRISH XATI

«O‘zbekiston davlati va huquqi asoslari» fanidan bosqichli nazorat imtihonini o‘tkazish uchun taklif etilayotgan mazkur topshiriqlar umumiy o‘rta ta‘limning davlat ta‘lim standartlari asosida tayyorlangan. O‘quvchilar imtihon topshirish jarayonida berilgan savollarga og‘zaki javob beradi.

O‘quvchi o‘z fikrini faqatgina darsliklar asosida emas, balki boshqa me‘yoriy manbalar asosida ham bayon qilishi mumkin.

Ushbu topshiriqlar huquqiy ta‘lim-tarbiya berishni amalga oshirishning barcha jarayonlarini o‘z ichiga qamrab olgan bo‘lib, o‘quvchilar bilimini aniqlash me‘yorini belgilab beradi.

O‘quvchisi savollarga javob berishda quyidagi talablarni bilishi lozim.

– davlat shakllari, davlat tuzilishi shakli, davlat boshqaruv shakli, davlat boshqaruvini amalga oshirishning demokratik va g‘ayri demokratik usullari, ularning o‘ziga xos xususiyatlari;

– davlat va huquqning o‘zaro bog‘liqligi;

– axloq tushunchasi, ahloqning jamiyat hayotida tutgan o‘rni, ahloq va huquqning o‘zaro munosabatlari hamda ular orasidagi farqlar;

– huquq me‘yorlarining mazmuni, huquq me‘yorlariga amal qilish, huquq me‘yorlariga amal qilmaslik oqibatlarini, huquq me‘yorlarining amal qilish muddatlari to‘g‘risidagi tushunchalar;

– demokratik-huquqiy davlat tushunchasi, uning o‘ziga xos xususiyatlari, demokratik davlatga qo‘yiladigan talablar, demokratik-huquqiy davlat va jahon hamjamiyati. Demokratik huquqiy davlatni qurish muammolari.

– Fuqarolik jamiyati tushunchasi, fuqarolik jamiyatini shakllantirish, fuqarolik jamiyati tamoyillari, fuqarolik jamiyatining asoslari to‘g‘risidagi tushunchalar;

– Prezident asarlaridagi davlat va huquqqa, davlat va jamiyat hayotiga, davlat va uning organlarini isloh qilish va rivojlanishiga oid asosiy g‘oyalar.

– o‘zbek milliy davlatchiligining yuzaga kelishi va rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari, milliy huquq asoslarining yaratilishi.

O‘quvchilarning egallagan bilimlarining yig‘indisi ularning ko‘nikma va malakalarining shakllanishiga teng. Ya‘ni o‘quvchi egallagan bilimi asosida 8-sinf o‘quvchisi uchun belgilangan talablarni bajarishi lozim.

Bajarilgan BKM elementlarining ballar yig‘indisi Imtihon materiallaridagi elementlar soniga bo‘linib, o‘rtacha qiymati chiqariladi. Ushbu ball imtihon ishining haqiqiy bali hisoblanadi. O‘quvchining bajargan ishlari quyidagicha baholanadi.

O‘quvchilarning bilimlari quyidagi mezonlar asosida baholanadi.

№	Baholash mezonlari	Ball
1.	Javobni amaliyot bilan bog‘lash	1
2.	Konstitutsiya va boshqa qonun yoki qonun osti hujjatlari bilan bog‘lash	1
3.	Huquqiy atamalardan o‘z o‘rnida foydalanish	1
4.	Huquqiy atamalarga ta‘rif bersa	1
5.	Nazariyaga ta‘rif bersa	1
O‘quvchining javobi yuqoridagi mezon asosida maksimal 5 ball bilan baholanadi.		5

1-BILET

1. Monarxiya shaklidagi davlatlar boshqaruviga ta‘rif bering.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 1-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

2-BILET

1. Inson huquqlari kafolati tushunchasiga ta‘rif bering
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 14-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

3-BILET

1. Davlat tushunchasiga ta‘rif bering.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 11-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

4-BILET

1. Respublika shaklidagi davlatlar boshqaruviga ta‘rif bering.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 32-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering

5-BILET

1. Jamiyat tushunchasiga ta‘rif bering.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 21-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

6-BILET

1. Davlatning ichki va tashqi funksiyalari haqida gapirib bering.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 89- moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

7-BILET

1. Huquqiy davlat tushunchasiga ta‘rif bering.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 98-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

8-BILET

1. Axloq va huquq tushunchalariga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 76-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

9-BILET

1. Siyosiy tartibot turlarini keltiring va ularga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 106-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

10-BILET

1. Huquq tarmoqlariga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 118-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

11-BILET

1. Yuridik javobgarlik tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 111-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

12-BILET

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy majlisiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 109-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

13-BILET

1. Huquqiy munosabatlar va ularning tuzilishiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 18-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

14-BILET

1. Huquqbuzarlik tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 64-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

15-BILET

1. Obyektiv huquqqa ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 66- moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

16-BILET

1. O'zbekiston Respublikasi qonun manbalariga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 37-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

17-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining ijro etuvchi hokimiyat organlariga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 112-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

18-BILET

1. Fuqarolik jamiyati tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 116-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

19-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining huquqni muhofaza qiluvchi organlariga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 93- moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

20-BILET

1. O'zbekiston Respublikasining boshqaruv tizimiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 240-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

21-BILET

1. Voyaga yetmaganlik tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 115-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

22-BILET

1. Huquq sohasi tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksining 90-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

23-BILET

1. Huquqiy munosabat tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksining 4-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

24-BILET

1. O'zbekiston Respublikasi sud tizimiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 7-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

25-BILET

1. Huquqiy madaniyat tushunchasiga ta'rif bering.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 3-moddasida keltirilgan qoida mazmunini tushuntirib bering.

ODAM VA UNING SALOMATLIGI

SO'Z BOSHI

2011-2012 o'quv yilida «Odam va uning salomatligi» fanidan umumiy o'rta ta'lim maktablari o'quvchilarining olgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida 8-sinflarda «Odam va uning salomatligi» fanidan bosqichli nazorat imtihoni og'zaki so'rov shaklida o'tkaziladi.

«Odam va uning salomatligi» fani yakunlovchi kurs bo'lganligi uchun o'quvchilardan yil davomida egallagan bilim, ko'nikma va malakalardan tuzilgan savollar asosida 30 ta-bilet shakllantiriladi. Har bir-biletida o'quvchiga 3 tadan savol beriladi. Savollarning 2 tasi nazariy, 1 tasi amaliy mashg'ulotga oid bo'ladi.

Amaliy ish va laboratoriya mashg'ulotlaridan beriladigan savollar yil davomida o'tkazilgan 12 ta laboratoriya mashg'ulotlari asosida tuziladi.

Har bir berilgan savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi. Baholar umumlashtirilib o'rtacha baho chiqariladi. Masalan: $5+4+3=12:3=4$

Nazariy savollarga berilgan javoblarni baholash mezonlari.

No	Baholash mezonlari	Ball
1	O'rganilayotgan mavzuni batafsil yoritib bersa va tushuntira olsa, tushunchalar to'liq va aniq yoritilsa hamda to'g'ri xulosalansa. Mavzudagi bilim, ko'nikma va malakalarni bilish hajmi 86-100% oralig'ida bo'lsa.	5
2	Berilgan savollarga taaluqli bilim, ko'nikma va malakalarga ta'rif berishda asosan to'g'ri yondoshilgan, lekin izchillik buzilgan, qonuniyatlar va nazariyalar tavsifida qisman noaniqliklar bo'lib, BKMLarni bilish hajmi 71-85% oralig'ida bo'lsa.	4
3	O'rganilayotgan mavzuni tizimli bog'lanishlar va munosabatlar orqali tushuntira olsa, tushunchalarni izohlashda bir qancha xatoliklarga yo'l qo'yilgan bo'lib, bilim, ko'nikma va malakalarni bilish hajmi 55-70% oralig'ida bo'lsa.	3
4	O'rganilayotgan mavzuni gapirib bera olsa, ayrim dalillar, qoidalar, qonunlarni qisman eslay olsa, bilim, ko'nikma va malakalarni bilish hajmi 21-54% oralig'ida bo'lsa.	2
5	O'rganilayotgan mavzuga oid ayrim bilimlarni eslay olsa, bilim, ko'nikma va malakalarni bilish hajmi 20% dan oshmasa.	1

Amaliy ish va laboratoriya mashg'ulotlarini baholash mezonlari.

No	Baholash mezonlari	Ball
1	Laboratoriya mashg'ulotini bajarish ketma-ketligiga rioya etilgan holda malakalar to'g'ri va to'liq ochib berilgan, rasm va jadvallar to'g'ri ifodalangan, to'g'ri xulosalangan. Mashg'ulotni bajarish uchun zarur jihozlar to'g'ri tanlangan bo'lsa.	5
2	Mashg'ulotni bajarish ketma-ketligiga rioya etilgan. Egallagan malakalari asosida tajribalar to'liq bajarilgan, lekin natijalarni ifodalashda juziy xatoliklarga yo'l qo'yilgan. Mashg'ulotni bajarish uchun zarur jihozlardan mustaqil foydalana olsa.	4
3	Egallagan malakalari asosida mashg'ulotni bajarish ketma-ketligiga to'liq rioya etilmagan. Mashg'ulotni bajarish uchun zarur bo'lgan jihozlar to'liq tanlangan. Ulardan foydalanish ketma-ketligiga rioya qilinmagan.	3
4	Mashg'ulotni bajarish uchun zarur bo'lgan jihozlar to'g'ri tanlanmagan, ishni bajarish ketma-ketligiga rioya etilmagan, mashg'ulotni bajarishga to'g'ri yondashilmagan va xulosalanmagan bo'lsa.	2
5	Jihozlar to'g'ri tanlanmagan, ish noto'g'ri bajarilgan.	1

Amaliy ishlar va laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazish uchun zarur laboratoriya jihozlari, preparatlar va boshqa materiallar o'qituvchi tomonidan oldindan tayyorlanadi.

1-BILET

1. Ovqat hazm qilish organlarining tuzilishi.
2. Ichki sekretsiya bezlari. Gipofiz.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Epiteliy to'qimasining tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

2-BILET

1. Vatandoshlarimizning tibbiyot fanining rivojlanishiga qo'shgan hissalar.
2. Hujayraning tuzilishi va kimyoviy tarkibi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Birkiruvchi to'qimasining tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

3-BILET

1. To'qima xillari va vazifalari.
2. Moddalar va energiya almashinuvi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Nerv to'qimasini tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

4-BILET

1. Suyaklar sistemasi, suyklarning shakllari
2. Vitaminlar.

3. Laboratoriya mashg'uloti. Muskul to'qimasini tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

5-BILET

1. Suyaklarning o'sishi, yoshga bog'liqlik xususiyatlari.
2. Moddalar va energiya almashinuvi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Muskullarning dinamik va statik ishi.

6-BILET

1. Muskullar va ularning funksiyalari.
2. Buyrakda siydik hosil bo'lishi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Tayanch-harakatlanish sistemasi shikastlanganda birinchi yordam.

7-BILET

1. Odam tanasi muskullarining asosiy guruhleri.
2. Ratsional ovqatlanish qoidalari.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Odam qonining shaklli elementlarini o'rganish.

8-BILET

1. Muskul ishining turlari, rivojlanishida harakatning roli.
2. Siydik ayirish organlarining tuzilishi va funksiyasi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Jismoniy mashqlarning yurak-qon tomir sistemasiga ta'sirini aniqlash.

9-BILET

1. Qad-qomatning shakllanishi.
2. Terining tuzilishi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Ko'krak qafasining harakatini kuzatish.

10-BILET

1. Qonning shaklli elementlari
2. Terining funksiyasi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. So'lak fermentlarining kraxmalga ta'siri.

11-BILET

1. Qonning funksiyasi.
2. Qalqonsimon, qalqon orqa va ayrisimon bezlar.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Bir kecha-kunduzgi ovqat ratsionini tuzish.

12-BILET

1. Qon plazmasi, qonning ivishi.
2. Orqa miya. Orqa miyaning tuzilishi.

3. Laboratoriya mashg'uloti. Tizza refleksi hosil bo'lishini kuzatish.

13-BILET

1. Qon guruhlari. OITS.
2. Bosh miyaning tuzilishi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Ko'rish o'tkirligini aniqlash.

14-BILET

1. Immunitet.
2. Bosh miya katta yarimsharlari.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Epiteliy to'qimasining tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

15-BILET

1. OITSning belgilari.
2. Vegetativ nerv sistemasi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Biriktiruvchi to'qimasining tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

16-BILET

1. Yurakning tuzilishi.
2. Nerv sistemasi kasalliklari.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Muskul to'qimasini tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

17-BILET

1. Katta va kichik qon aylanish doirasi.
2. Shartli va shartsiz reflekslar.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Nerv to'qimasini tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

18-BILET

1. Limfa aylanishi. Taloq.
2. Tormozlanish turlari.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Muskullarning dinamik va statik ishi.

19-BILET

1. Qon bosimi. Puls.
2. Oily nerv faoliyati tiplari
3. Laboratoriya mashg'uloti. Tayanch-harakatlanish sistemasi shikastlanganda birinchi yordam.

20-BILET

1. Chekish va spirtli ichimlik ichishning yurak va qon tomir sistemasiga zararli ta'siri.

2. Hissiyot, xotira.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Odam qonining shakli elementlarini o'rganish.

21-BILET

1. Nafas olish organlarining tuzilishi.
2. Uyqu va uning ahamiyati.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Jismoniy mashqlarning yurak-qon tomir sistemasiga ta'sirini aniqlash.

22-BILET

1. Ovoz apparati.
2. Aqliy va jismoniy mehnat gigiyenasi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Ko'krak qafasining harakatini kuzatish.

23-BILET

1. Turli muhit sharoitida nafas olish.
2. Giyohvandlik.
3. Laboratoriya mashg'uloti. So'lak fermentlarining kraxmalga ta'siri.

24-BILET

1. Umumiy nafas olish organlarining kasalliklari.
2. Analizatorlarning qismlari.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Bir kecha-kunduzgi ovqat ratsionini tuzish.

25-BILET

1. Suyaklarning yoshga bog'liq xususiyatlari.
2. Ko'rish analizatori. Ko'zning tuzilishi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Tizza refleksi hosil bo'lishini kuzatish.

26-BILET

1. Qon tomirlarining tuzilishi.
2. Ko'rish organi funksiyasining buzilishi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Ko'rish o'tkirligini aniqlash.

27-BILET

1. Nevroz nima?
2. Eshitish organi quloqning tuzilishi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Epiteliy to'qimasining tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

28-BILET

1. Akseleratsiya.
2. Muvozanat organi.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Biriktiruvchi to'qimasining tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

29-BILET

1. Alkogolning oily nerv faoliyatiga ta'siri.
2. Harakat analizatori.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Muskul to'qimasini tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

30-BILET

1. Spirtli ichimlik ichish va chekishning ovqat hazm qilish organlariga ta'siri.
2. Hid va ta'm bilish organlari.
3. Laboratoriya mashg'uloti. Nerv to'qimasini tuzilishini mikroskop ostida kuzatish.

Nashr. lits. № 154. 14.08.09. Bosishga 21.02.2012-y.da ruxsat etildi.

Bichimi 60x90 $\frac{1}{16}$. Tayms garniturası. Ofset bosma.

3,5 shartli bosma tobog'i. 3,7 nashr tobog'i.

raqamli buyurtma.

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligining

G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyida
chop etildi. 100128. Toshkent. Shayxontohur ko'chasi, 86.

Bizning internet manzil: www.iptdgulom.uz

E-mail: iptdgulom@sarkor.uz